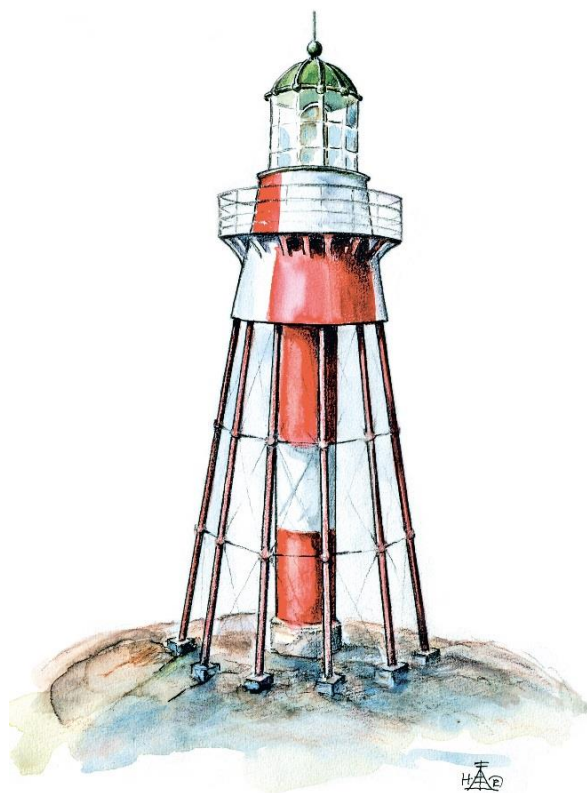

Budget 2025

plan för 2026-2027

2024-05-30

Socialdemokraterna, Moderaterna och Liberalerna

Innehåll

Sammanfattning	2
Ekonomiska ställningstaganden i budgeten	4
Förvaltningsberättelse	5
Översikt över verksamhetens utveckling	5
Den kommunala koncernen	6
Styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten	7
God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning	9
Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning	16
Finansiell analys	24
Balanskravet och resultatutjämningsreserv	27
Räkenskaper	28
Resultatbudget	28
Balansbudget	28
Kassaflödesbudget	29
Driftsbudget och politiska prioriteringar	30
Sektorernas ramförändringar mellan åren	32
Investeringsbudget	34
Exploateringsbudget	36
Orustbostäder	37
Förslag till kommunfullmäktiges beslut	38

Sammanfattning

Budgeten har tagits fram av den politiska ledningen, Socialdemokraterna, Moderaterna och Liberalerna för Orust kommun.

God ekonomi trots turbulent omvärld

Omvärlden har de senaste åren varit turbulent. Pandemin avlöstes av konflikter och krig i Europa med inflation och kraftiga prisökningar som följd. Den höga inflationen har haft stor påverkan på offentlig sektor och gett framförallt höga pensions- och räntekostnader. Under 2024 dämpas inflationen i flertalet av världens ekonomier, vilket får flera centralbanker att sänka styrräntorna. Våren 2024 sänkte Riksbanken i Sverige räntan för första gången på åtta år. De högre prisnivåerna väntas ligga kvar ett tag till och det kommer ta tid innan räntesänkningarna ger full effekt. Bedömningen är att den globala tillväxten väntas ta fart igen 2025.

För Orust kommun märktes inflationens effekter tydligt i budget 2024. Kommunens resultat budgeterades till en mycket låg nivå på 3 mnkr. Det motiverades av att budget och flerårsplan är ett långsiktigt styrmedel och därför var utgångspunkten att fortsätta de långsiktiga satsningarna som var nödvändiga och påbörjade och inte ta till åtgärder för ett enskilt år. Precis som utsikterna var för ett år sedan, ser ekonomin bättre ut för kommunen igen från år 2025. Resultatnivåerna ligger framöver i nivå med de finansiella målen.

Trots flera år av oroligheter har kommunens ekonomi utvecklats mycket positivt under lång tid. Höga resultatnivåer, amortering av låneskulden, satsningar i verksamheten, budgetföljsamhet, skattesänkning och befolkningsökning är positiva signaler på en god ekonomisk utveckling. Bortsett från innevarande år, får vi gå ända tillbaka till år 2016 och åren dessförinnan för att hitta år då kommunens resultat inte nådde upp till de finansiella målen.

Satsningar och skattesänkning

Den röda tråden i majoritetens budget är att fortsätta utveckla Orust för allas bästa genom ökad tillgänglighet, bättre service, ett ansvarstagande, ett hållbarhetstänk med sund, stabil och långsiktig ekonomisk styrning. Alla barn och ungdomar ska få den bästa starten i livet. Kommunen ska erbjuda en god vård och omsorg på hemmaplan. Nya bostadsområden växer fram och tätorterna är attraktiva och trivsamma.

Budgeten för 2025 med plan för 2026-2027 innehåller fortsatta satsningar i verksamheterna och en hög investeringstakt för att utveckla ett attraktivare Orust. Budgeten innehåller också en ambition om fortsatta skattesänkningar. Skattesatsen, som varit hög i jämförelse med andra kommuner, sänktes under förra mandatperioden med 1 krona. Målet för innevarande mandatperiod är att sänka skattesatsen med ytterligare 50 öre fram till år 2026. Hittills har skatten sänkts med 15 öre under innevarande mandatperiod. I budgetförslaget för 2025 med plan för 2026 och 2027 ingår en skattesänkning med 15 öre år 2025 och 20 öre år 2026.

Satsningar som prioriteras i budgeten för 2025 är volymökningar för att möta fler brukare inom äldreomsorgen, ökad personalitet i förskolan, mer personal till fritidsgårdsverksamheten och för att täcka kostnadsökningar i kärnverksamheten. Även fria resor för seniorer och ungdomar prioriteras och investeringsstödet till föreningar fortsätter att höjas. Valfärdsteknik, brottsförebyggande arbete och IT-säkerhet är andra viktiga områden som får extra resurser i budgeten.

Från och med år 2025 tillförs sektorerna 16 mnkr i satsningar och dessutom 42 mnkr i pris- och löneökningar. Från år 2026 får sektorerna dessutom 3,3 mnkr och år 2027 ytterligare 2,4 mnkr i satsningar. Sektorerna ska till år 2025 minska sin budgetram med -6,9 mnkr, år 2026 med ytterligare -3,2 mnkr och till år 2027 ytterligare -2,6 mnkr. Det avser tidigare satsningar som antingen inte längre behövs eller som ska arbetas in i ordinarie budgetram och minskning av budgetramen då antalet barn och elever i våra verksamheter minskar. Kommunstyrelsen som verksamhetsnämnd tilldelas driftbudgetramar per sektor. Myndighetsnämnderna har inget planerings- eller verksamhetsansvar och tilldelas därför ingen budgetram.

Positiva resultat och god ekonomisk hushållning

Resultatet för 2025 budgeteras till ett överskott på 30 mnkr. Det motsvarar 2,5 % av skatteintäkter och generella statsbidrag. Resultatet budgeteras för år 2026 med ett överskott på 43 mnkr (3,3 %) och år 2027 51,5 mnkr (4 %). Resultatnivåerna innebär att det finansiella målet på mellan 2-4 % av skatteintäkter och statsbidrag uppnås.

Budgeten innehåller fem övergripande mål under tre målområden. De tre långsiktiga finansiella målen för god ekonomisk hushållning är utifrån förutsättningarna i budgeten möjliga att uppnå som ett snitt under hela planperioden. Målet för resultatnivå och soliditet bedöms nås samtliga år, men inte självfinansieringsgraden av nettoinvesteringar år 2025 på grund av den höga investeringsnivån.

Hög investeringsnivå och ökad låneskuld

Kommunen är inne i en expansiv fas med stora investeringar till följd. Under hela planperioden budgeteras en investeringsnivå på högst 600 mnkr, varav 300 mnkr år 2025. Satsningar sker bland annat på en ny förskola, ombyggnad och utbyggnad av avloppsreningsverket, nya vatten och avloppsledningar, en ny gruppobostad LSS, fastighetsnära insamling av förpackningar, Ellös kaj och förstärkningsåtgärder i ån i Henån.

Den höga investeringsnivån kräver behov av nyupplåning under planperioden. Låneskulden beräknas öka med högst 188 mnkr till totalt en nivå på 924 mnkr i slutet av år 2027. Mest nyupplåning sker år 2025.

Sektorernas budgetramar

Sektor ledning och verksamhetsstöd tillförs en satsning på 3 mnkr från år 2025 för att finansiera turismverksamheten, fritidskort till ungdomar i gymnasiet, seniorekort från 70 år, föreningsbidrag för investeringar i allmännyttig verksamhet och till badplatser, utökad ansvar för det brottsförebyggande arbetet och IT-säkerhetsåtgärder. Sektorerna får också en minskad budgetram på -0,32 mnkr som är sektorernas sista finansieringen av kontaktcenter.

Sektor lärande tillförs en satsning på 5,2 mnkr från år 2025 för ökad personaltäthet i förskolan och kostnadsökning för köpta gymnasieplatser. Sektorerna får också en minskad budgetram på -3,44 mnkr på grund av färre antal barn och elever i verksamheten och egen finansiering av resursskolan och kontaktcenter. År 2026 får sektorerna ytterligare en minskning av budgetramen med -3,2 mnkr och år 2027 ytterligare -2,6 mnkr. Budgetminskningen år 2026-2027 beror på ännu färre barn i förskola och elever i gymnasiet samt den sista finansieringen av resursskolan.

Sektor omsorg tillförs en satsning på 3 mnkr från år 2025 och från 2026 ytterligare 3,3 mnkr och 2027 ytterligare 2,4 mnkr. Satsningen avser volymökningar för att möta fler brukare inom äldreomsorgens hemtjänst, digital verksamhetsutveckling och välfärdsteknik samt kostnadsökning för ekonomiskt bistånd. Sektorerna får minskad budgetram med -1,34 mnkr. Minskningen avser tidigare satsningar som inte behövs längre och den sista finansieringen av kontaktcenter.

Sektor samhällsutveckling tillförs en satsning på 1,5 mnkr från år 2025. Satsningen ska täcka kostnadsökning för ledningscentral och SOS inom räddningstjänsten och avser en personalökning inom fritidsgårdsverksamheten och kostnader för att ändra äldre omoderna detaljplaner. Sektorerna får också en minskad budgetram från 2025 med -1,3 mnkr. Minskningen avser den sista finansieringen av kontaktcenter, flytt av investeringsbidrag till sektor ledning och verksamhetsstöd samt minskad budget för tidigare satsning till byggenheten.

Budgeten innehåller också satsningar på totalt 3,3 mnkr på fastighetsunderhåll, utökad lokalvård i Henånområdet och kostnadsökningar på transporter inom kostenheten. Satsningarna fördelas först ut till alla sektorer och sedan betalas av sektorerna via interna hyror och avgifter för kost och lokalvård.

Ekonomiska ställningstaganden i budgeten

Följande ekonomiska ställningstagande ligger till grund för budgeten:

- Budgeten för hela planperioden har upprättats i enlighet med de riktlinjer som antagits för god ekonomisk hushållning. Sett som ett snitt över hela planperioden uppnås de långsiktiga målen. Däremot uppnås inte självfinansieringsgraden av nettoinvesteringarna specifikt för 2025.
- Resultatet för 2025 budgeteras till ett överskott på 30,0 mnkr. Under 2026 och 2027 ser de ekonomiska förutsättningarna än bättre ut och resultatet budgeteras till 43,0 mnkr 2026 och 51,5 mnkr 2027.
- Budgeten bygger på en sänkt skattesats med 15 öre under år 2025 och ytterligare 20 öre under år 2026, sammantaget 35 öre under planperioden och 50 öre under mandatperioden.
- Skatteintäkter och generella statsbidrag är beräknade på en befolkning som ökar med 20 invånare under planperioden. Den politiska ambitionen är högre och en ökad befolkning i åldern 25-64 år är avgörande för finansiering av den framtida välfärden.
- År 2025 tillförs sektorerna 16 mnkr i satsningar och dessutom 42 mnkr i pris- och löneökningar. Från år 2026 får dessutom sektorerna 3,3 mnkr och år 2027 ytterligare 2,4 mnkr i satsningar. Det som prioriteras är volymökningar för att möta fler brukare inom äldreomsorgen, ökad personaltäthet i förskolan och mer personal inom fritidsgårdsverksamheten och kostnadsökningar i kärnverksamheten. En satsning på fria resor i kollektivtrafiken för seniorer +70 år och ungdomar i gymnasiet på sommarlovet prioriteras. Investeringsstödet till föreningar fortsätter att höjas. Det brottsförebyggande arbetet, IT-säkerheten och fastighetsunderhållet prioriteras också. Välfärdsteknik är viktigt och avgörande för att möta våra allt fler äldre och svårigheten med kompetensförsörjning. Vi genomför därför en satsning på digital verksamhetsutveckling inom sektor omsorg.
- Sektorerna ska till år 2025 minska sin budgetram med -6,9 mnkr, år 2026 ytterligare -3,2 mnkr och till år 2027 ytterligare -2,6 mnkr. Det avser tidigare satsningar som antingen inte längre behövs eller som ska arbetas in i ordinarie budgetram och minskning av budgetram då antalet barn och elever i våra verksamheter minskar.
- Den totala investeringsnivån (netto) begränsas till högst 300 mnkr år 2025, 150 mnkr år 2026 och 150 mnkr år 2027. Satsning sker bland annat på en ny förskola i Svanesund, ombyggnad och utbyggnad av avloppsreningsverket i Ellös, vatten och avloppsledningar, ny gruppbostad LSS, fastighetsnära insamling av förpackningar och förstärkningsåtgärder i än i Henån.
- För 2025 beräknas en nyupplåning ske med högst 161 mnkr och för hela planperioden med högst 188 mnkr.
- Internräntan bibehålls på nivån 2,5 % för 2025 och preliminärt 3,0 % för år 2026 och 2027.
- Försäljning av fastigheter, mark och tomter ska uppgå till minst till 2 mnkr under 2025.
- I potten ofördelad budget finns utrymme för budgetkompensation till sektorerna i detaljbudgetarbetet och under löpande år för löne- och prisökningar, kapitalkostnadsförändringar, indexhöjning av lokalhyror, kost och lokalvård samt i övrigt mindre tekniska justeringar. Pris- och lönekompensationen följer SKR:s rekommendation.

Förvaltningsberättelse

Förvaltningsberättelsen syftar till att ge en övergripande bild av kommunens verksamhet och finansiella position för kommande budgetår samt de två efterföljande planeringsåren.

Översikt över verksamhetens utveckling

Mnkr	Utfall 2023	Budget 2024	Budget 2025	Budget 2026	Budget 2027	
Verksamhetens intäkter	292	238	244	250	256	
Verksamhetens kostnader	-1 307	-1 328	-1 367	-1 401	-1 446	
Skatteintäkter och statsbidrag	1 096	1 125	1 181	1 224	1 273	
Finansnetto	-23	-31	-30	-29	-31	
Årets resultat	58	3	30	43	52	
Soliditet	1	30,9%	27,9%	26,2%	27,3%	28,8%
Soliditet inklusive totala pensionsförpliktelser	16,3%	14,3%	14,4%	16,3%	18,4%	
Nettoinvesteringar	2	258	260	300	150	150
Självfinansieringsgrad	3	64,9%	26,8%	34,1%	81,0%	90,7%
Årets resultat som andel av skatt och generella statsbidrag	4	5,3 %	0,3 %	2,5 %	3,5 %	4,0 %
Långfristig skuld	793	935	1 140	1 170	1 182	

1) **Soliditet** definieras som eget kapital dividerat med totalt kapital. Då kommunens pensionsskuld före 1998 redovisas som en ansvarsförbindelse, ger nyckeltalet soliditet inkl. totala pensionsförpliktelser en helhetsbild av soliditetsmättet om hela pensionsförbindelsen låg redovisad som en skuld i balansräkningen.

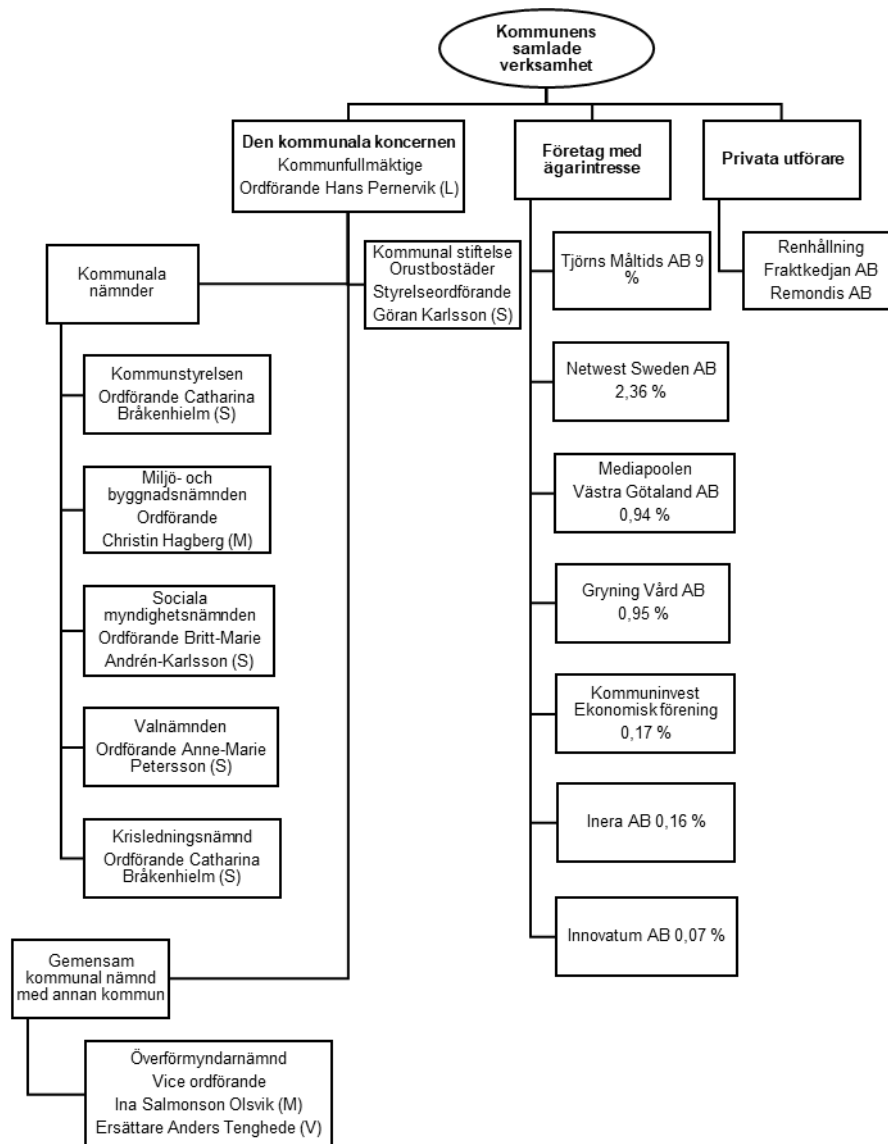
2) **Nettoinvesteringar** definieras som bruttoinvesteringar med avdrag för de investeringsbelopp som finansierats med offentliga bidrag. Bruttoinvesteringar beräknas genom att summera anskaffning av immateriella och materiella anläggningstillgångar.

3) **Självfinansieringsgrad** definieras som Kassaflöde från den löpande verksamheten dividerat med nettoinvesteringar.

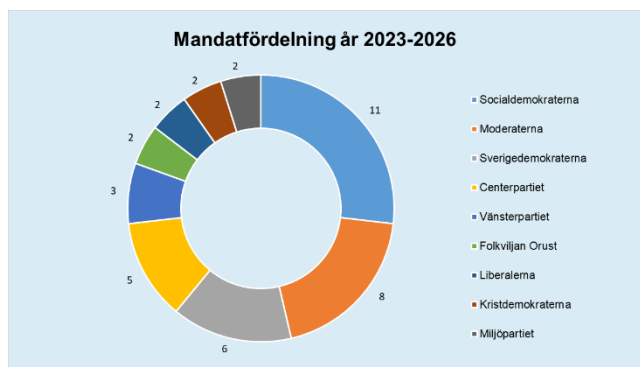
4) **Årets resultat som andel av skatt och generella statsbidrag** definieras som årets resultat dividerat med summa skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning.

Den kommunala koncernen

Den samlade kommunala verksamheten bedrivs i kommunens nämnds- och förvaltningsorganisation samt i det allmännyttiga bostadsföretaget Orustbostäder som är en kommunal stiftelse. Därtill finns ett antal företag som kommunen har ett ägarintresse i.

Mandatfördelningen i fullmäktige för perioden 2023-2026 framgår av diagrammet intill. Den politiska ledningen och majoriteten utgjordes av Socialdemokraterna, Moderaterna och Liberalerna med 21 mandat av totalt 41.

Styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten

Styrning av den kommunala koncernen

I Orust kommuns koncern ingår Stiftelsen Orustbostäder. En stiftelse, till skillnad från till exempel ett kommunalt bolag, saknar ägare som styr verksamheten. Stiftelsen styrs av stadgarna där det bland annat framgår hur stiftelsen ska förvaltas och vilket ändamål stiftelsen har. Kommunfullmäktige utser styrelsen samt godkänner årsredovisning och revisionsberättelse, men kan inte till skillnad mot kommunalt bolag besluta om ägardirektiv eller mål för verksamheten.

Kommunstyrelsen har rätt att när som helst ta del av stiftelsens räkenskaper och övriga handlingar samt i övrigt inspektera stiftelsen i sin uppsiktsplikt. Under verksamhetsåret följs stiftelsens verksamhet upp i delårsrapporten för perioden januari - augusti. I budget och planeringsprocessen bjuds VD och ordförande in till omvärlds- och budgetdag. Vid behov bjuds representanter från Orustbostäder in till politiska möten och sammanträden.

Årsvis budget och internkontrollplan upprättas och beslutas av styrelsen.

Struktur för styrning av kommunen

Vision 2040

Visionen beskriver den önskade och ideala målbilden för vår gemensamma strävan för att skapa framtidens Orust kommun. Visionen vänder sig till kommunen som organisation, men förhoppningen är att den även ska inspirera andra som våra invånare, företagare eller organisationer.

Orust – den gröna och trygga ön där tanken är fri och drömmar får liv.

Förklaring av värdeord:

Grön som i landskapet och symbol för det fossilfria och ekologiska.

Trygg som i grundad erfarenhet, ett gediget arv och en god plats för livet.

Fri tanke som i tillåtande, öppen, demokratisk, innovativ och fritänkande.

Ö som i unik och karaktärsfull.

Drömmar som i viljan att leva och skapa med hjärtat.

Får liv som i framtidstro och utveckling som blir verklighet.

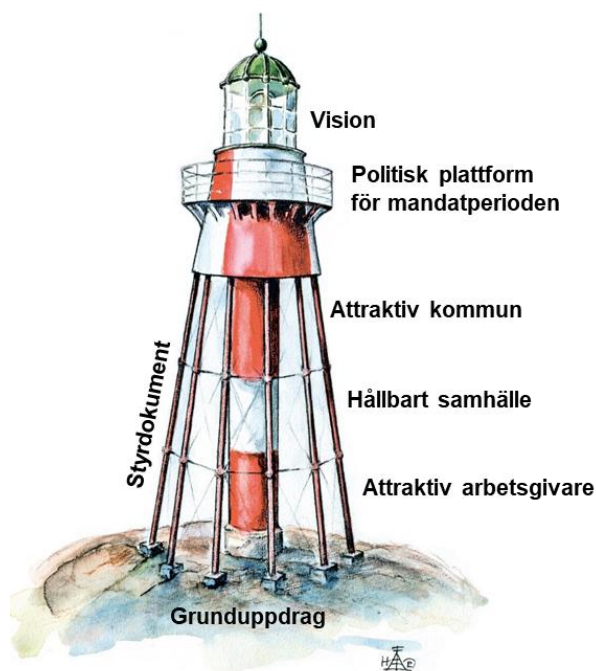
Styrmodell

Vision och politisk plattform för mandatperioden är styrande för samtliga verksamheter. I budgetdokumentet kan uppdrag utifrån den politiska plattformen riktas till en eller flera nämnder och sektorer. Uppdragen kan vara ettårigt eller flerårigt.

Styrmodellen innehåller tre målområde som utgår från visionen. Dessa är samlingsbegrepp för ett antal uppsatta mål.

- Attraktiv kommun
- Hållbart samhälle
- Attraktiv arbetsgivare

De övergripande målen som kommunfullmäktige årligen beslutar om i budgeten mäts och följs upp av indikatorer med målvärde. De övergripande målen bryts ner av sektorn och eventuellt kompletterande indikatorer och uppdrag beslutas av nämnden i samband med beslut om uppdragsdokumentet och detaljbudget i november.

Styrdokumentet är en viktig del av styrningen av kommunen och ska samspela med visionen och de övergripande målen. Grunduppdragen utgör den största delen av en kommuns verksamhet, och det är i kvalitetsstyrningen som grunduppdraget följs upp och utvärderas. Det vill säga det är kvalitetsstyrningen som visar om grunduppdraget uppfyller god kvalitet och effektivitet eller inte. Kvalitetsstyrningen följs upp av nyckeltal.

Planerings- och uppföljningsprocessen

Kommunfullmäktiges budget utgör kommunens övergripande styrdokument. Den anger mål, ekonomiska ramar och förutsättningar för att bedriva verksamhet. Samtliga styrdokument i kommunen ska därför vara kopplade till budgetdokumentet. Adressaten är i första hand kommunens nämnder. De inriktningar och mål som beskrivs i budgeten ska omsättas och verkställas av nämnderna. I Orust är det kommunstyrelsen som är verksamhetsnämnd och ansvarar för den operativa verksamheten.

Verksamhetsplaneringen för kommunen omfattar en rullande treårsperiod. Enligt kommunens ekonomistyrningsprinciper ska fullmäktige årligen fastställa flerårsplan, budget och skattesats i september.

Efter att fullmäktige har beslutat om budget och flerårsplan, arbetar varje sektor fram sitt uppdragsdokument för planperioden med en detaljbudget för år ett i planperioden. Uppdragsdokumentet beslutas av kommunstyrelsen som är nämnd i november.

Kommunfullmäktige beslutar om en högsta investeringsnivå och totalbudget för investeringar i samband med budgetbeslutet i september. På projektnivå beslutar fullmäktige om större investeringsprojekt över 5 mnkr. Projekten planeras starta under planperioden, men vilket år investeringsutgifterna infaller och med vilken budget avgörs i beslutspunkter enligt projektmodellen. Investeringar mellan 1-5 mnkr hanteras i detaljbudgetarbetet och redovisas i uppdragsdokumentet. Investeringar på mellan 1-5 mnkr behöver ha ett särskilt igångsättningsbeslut av kommunstyrelsen eller enligt kommunstyrelsens delegeringsordning. Undantaget är fastighetsenhetens underhållsprojekt.

En kommunövergripande lokalförsörjningsplan tas årligen fram för de kommande 5 åren och med utsikt mot minst 10 år. Den beslutas av fullmäktige i samband med budgeten i september. Sektorerna tar fram sin respektive lokalförsörjningsplan i samband med höstens arbete med uppdragsdokument och detaljbudget som beslutas av nämnden.

Uppföljning samt helårsprognos för verksamhet och ekonomi rapporteras till kommunfullmäktige vid tre tillfällen per verksamhetsår. Delårsrapporter upprättas efter april och augusti månads slut. Hela verksamhetsåret sammanfattas i årsredovisningen. Prognos-rapporter efter februari och oktober månads slut rapporteras till kommunstyrelsen.

Uppsiktsplikt och intern kontroll

Kommunstyrelsens uppsiktsplikt tar utgångspunkt i budget, flerårsplan, nämndernas uppdragsdokument, intern kontroll och uppföljningar som t.ex. delårsrapporter, prognosrapporter och kvalitetsredovisningar. Väsentliga avvikelser mellan utfall och plan som rapporteras, analyseras och bedöms för att eventuella åtgärder ska kunna beslutas i tid.

Regelbundna ordförandeträffar utgör ett annat verktyg i kommunstyrelsens arbete med att fullgöra uppsiktsplikten, liksom presidiummöte mellan styrelsen och fullmäktige.

Arbetet med att ta fram en internkontrollplan för nästkommande år sker i huvudsak på hösten.

Sektorerna inventerar och tar fram en bruttolista på risker under september-oktober. Nämnder samt utskotten med stöd av tjänstepersoner gör sedan en riskanalys för de identifierade riskerna samt eventuellt nya under november. Uppföljning av innevarande års intern kontroll pågår fram till sista oktober och ligger också till grund för den nya planen. Förslag på ny internkontrollplan presenteras för utskott och beslutas av myndighetsnämnderna i december. Kommunstyrelsen beslutar om intern kontrollplan för sitt verksamhetsområde i januari samt får information om myndighetsnämndernas interna kontrollplaner.

God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning

Mål för god ekonomisk hushållning

Kommunallagen ställer krav på att kommunen i sin verksamhet och i sådan verksamhet som bedrivs i bolag, stiftelser och föreningar ska ha en god ekonomisk hushållning och en ekonomi i balans. Det innebär att verksamheten ska bedrivas kostnadseffektivt och med rimlig självfinansiering av investeringar samt att varje generation så långt som möjligt ska bära sina kostnader för den service som de konsumerar. Vidare anger kommunallagen att fullmäktige ska besluta om mål och riktlinjer som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning.

Mål för koncernen

För koncernen i Orust kommun blir mål och riktlinjer för koncernen inte tillämpningsbart då endast en stiftelse ingår i koncernen. En stiftelse, till skillnad från till exempel ett kommunalt bolag, saknar ägare som styr verksamheten. Stiftelsen styrs av stadgar där det bland annat framgår hur stiftelsen ska förvaltas och vilket ändamål stiftelsen har. Längst bak finns ett avsnitt om Orustbostäder där stiftelsens egna mål framgår.

Definition av god ekonomisk hushållning

För den kommunala verksamheten har fullmäktige beslutat om en definition av god ekonomisk hushållning samt beslutat om finansiella mål och mål för verksamheten för att god ekonomisk hushållning ska uppnås.

God ekonomisk hushållning i Orust kommun innebär att samtliga finansiella mål uppnått målvärdet och 2/3 delar av verksamhetsmålen uppnått eller delvis uppnått målet.

Verksamhetsmålen mäts genom indikatorer. För att ett verksamhetsmål ska anses uppfyllt helt eller delvis, ska en övervägande andel av indikatorerna uppnått eller delvis uppnått målvärdet. Vissa indikatorer som till exempel mäter totalt för kommunen, kan i vissa fall väga tyngre än enskilda indikatorer för respektive sektor. En sammanvägd bedömning sker då oavsett hur många av indikatorerna som helt eller delvis uppnått målvärdet.

Måluppfyllelsen redovisas med symboler. En grön cirkel innebär att målet är uppfyllt och för indikatorerna en måluppfyllelse med minst 100 %. En röd kvadrat innebär att vi inte nådde målet och för indikatorerna en måluppfyllelse under 80 %. En gul romb indikerar att vi är på god väg eller delvis har nått målet, för indikatorerna symboliserar det en måluppfyllelse mellan 80-100 %.

De övergripande målen beslutas i samband med budget och flerårsplanen och kan omprövas varje år.

Teckenförklaring	
Uppfyllt	
Delvis uppfyllt/ på god väg	
Ej uppfyllt	

Politisk plattform för mandatperioden

Den politiska ledningen, Socialdemokraterna, Moderaterna och Liberalerna har enats om följande samarbetsavtal och plattform för mandatperioden 2023-2026.

Utgångspunkten för vårt samarbete i majoriteten är att långsiktigt skapa en stabil politisk ledning och en tydlig styrning.

Det handlar om att vi fortsätter att utveckla Orust för allas bästa med en sund ekonomi, öppenhet, service, tillgänglighet, ansvar och hållbarhet.

- Vår ambition är att sänka skatten så mycket som möjligt utan att det påverkar verksamheten
- Vi fortsätter arbeta aktivt för att få till stånd vår nya Orustbro
- Vi satsar på att ligga i framkant när det gäller teknikutveckling inom alla verksamheter
- Kaprifolgårdens Café Tittin öppnas upp för att skapa möjlighet för äldre personer att i gemenskap äta en god måltid
- Vi bygger fler hyresrätter på Orust
- Vi satsar på Kulturhuset Kajutan och utreder en scenutbyggnad
- Investeringsstödet till föreningarna utökas
- Vi fortsätter med förbättringar av utemiljön i våra fyra tätorter
- Där det är möjligt vill vi utveckla cykelleder
- Alla elever i högstadium och gymnasium erbjuds ett Fritidskort till reducerat pris
- Vi fortsätter hålla starkt fokus på att ytterligare utveckla kunskapsresultaten i grundskolan
- Vi skapar ”En väg in” för alla ärenden som företagare har till kommunen
- Vi utvecklar och breddar lärcentrets verksamhet så att fler kan studera på distans inom yrkes- och högskoleutbildning
- Vi arbetar för färre barn i barngrupperna två dagar i veckan i förskolan

Agenda 2030

Agenda 2030 är FN:s 17 globala mål för hållbar utveckling som syftar till att utrota fattigdom, förverkliga de mänskliga rättigheterna för alla, uppnå jämställdhet och säkerställa ett varaktigt skydd för vårt klimat och vår miljö till år 2030. Kommunerna har en central roll i genomförandet av Agenda 2030 och finns med som en del i kommunens styrmodell samt mål- och budgetprocess. Under måltexterna och indikatorerna syns vilket Agenda 2030-mål som berörs.

Finansiella mål

Kommunens ekonomiska och finansiella planering ska präglas av långsiktighet och god ekonomisk hushållning som primär ledstjärna. Varje generation ska så långt som möjligt bära sina kostnader. I ekonomistyrningsprinciperna, beslutade av kommunfullmäktige, framgår de långsiktiga finansiella målen. Kommunfullmäktige beslutar i budget och flerårsplanen om målvärden med utgångspunkt från de långsiktiga finansiella målen. De budgeterade målvärdena som ett snitt över planperioden överstiger de långsiktiga målen, men däremot nås inte målvärdet för självfinansieringsgraden i budget 2025.

Finansiella mål	Mål	Bokslut	Budget	Budget	Plan	Plan	Snitt
		2023	2024	2025	2026	2027	2025-2027
Årets resultat som andel av skatt och generella statsbidrag, (%)							
 Mål 16 Fredliga och inkluderande samhällen	2-4%	5,3%	0,3%	2,5%	3,3%	4,0%	3,4%
Kommunens soliditet (inklusive pensionsskuld som uppstått före 1998)	svagt ökande	16,3%	14,3%	14,4%	16,3%	18,4%	16,4%
Självfinansieringsgraden av nettoinvesteringar	minst 45%	111,8%	26,8%	34,1%	81,0%	90,7%	60,1%

Mål för verksamheten

Målområde 1 - Attraktiv kommun

1. Ett gott bemötande och god tillgänglighet

Mottagare: alla sektorer

Ett gott bemötande är avgörande för hur service och tjänster uppfattas. Invånare, företag och besökare känner sig alltid välkomna, sedda och korrekt bemötta vid kontakt med kommunen.

Det är lätt att ta kontakt och på de mest förekommande frågorna får man svar direkt.

Tillgängligheten per telefon, e-post och digitala tjänster ökar eftersom de prioriteras och utvecklas kontinuerligt i alla verksamheter.

Mål 16 Fredliga och inkluderande samhällen

Mål 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

Indikator som mäter måluppfyllelse	Sektor	Utfall Orust 2023	Utfall alla kommuner 2023 *	Mål 2025	Mål 2026	Mål 2027
Enkelhet att få hjälp från kommunen med sin fråga via e-post, index	Ledning och verksamhetsstöd	79,9	79,3	81	81	81
Nöjdhet hos invånarna kring bemötandet via telefoni (kontaktcenter), index	Ledning och verksamhetsstöd	87,6	83,5	85	85	85
Andel ärenden där kontaktcenter lämnat information och vägleder kund, (%)	Ledning och verksamhetsstöd	31,5	-	34	36	38
Antal nya digitala lösningar inom socialtjänsten	Omsorg		-	Öka	Öka	Öka
Företagsklimat enligt SKR:s mätning Insikt – totalt NKI (nöjd kund index)	Ledning och verksamhetsstöd	71	75	Öka	Öka	Öka

När målvärdet är satt till att indikatorn ska öka eller minska är det i relation till senast kända utfall.

* Ovägt medel

Riktade uppdrag utifrån den politiska plattformen	Sektor
b) Alla verksamheter arbetar för att ligga i framkant när det gäller teknikutvecklingen	Alla

Utgångspunkten är att de riktade uppdragen ska genomföras under mandatperioden om inget annat anges.

2. En trygg och omtyckt kommun att leva, besöka och verka i

Mottagare: alla sektorer

Orust har välkomnande och trygga miljöer. Kommunen bidrar och underlättar för naturliga mötesplatser för social samvaro, rekreation och upplevelser. I vår samhällsbyggnadsprocess bygger vi ett samhälle tillgängligt för alla. Det finns attraktiva bostäder för olika behov, generationer och livsstilar.

Våra verksamheter kännetecknas av god kvalitet. Våra barn och unga får en bra start i livet och får med sig kunskaper för framtiden. Vi erbjuder stöd samt en trygg och god omsorg till de personer som behöver det för att få livet att fungera. Vår myndighetsutövning utförs förtroendegivande och rättssäkert.

Det är enkelt att starta, utveckla och driva företag. Kommunen samordnar sina roller gentemot näringslivet och deltar i arbetet med att utveckla hållbara branscher samt bidrar till kompetensförsörjning.

Våra medarbetare är goda ambassadörer, synliggör samt sprider information och goda värden om Orust.

Mål 4 God utbildning för alla

Mål 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

Mål 10 Minskad ojämlikhet

Mål 16 Fredliga och inkluderande samhällen

Indikator som mäter måluppfyllelse	Sektor	Utfall Orust 2023	Utfall alla kommuner 2023 *	Mål 2025	Mål 2026	Mål 2027
Brukarbedömning hemtjänst äldreomsorg - trygghet, andel (%)	Omsorg	88	87	Öka	Öka	Öka
Brukarbedömning boende LSS totalt - Brukaren känner sig trygg med alla i personalen, andel (%)	Omsorg	89	75	Öka	Öka	Öka
Brukarbedömning daglig verksamhet LSS - Brukaren får bestämma om saker som är viktiga, andel (%) Mål 10 Minskad ojämlikhet	Omsorg	90	75	Bi-behålla	Bi-behålla	Bi-behålla
Brukarbedömning särskilt boende äldreomsorg – mat- och måltidsmiljö, medelvärde	Omsorg	63	71	Öka	Öka	Öka
Skolenkät i åk 2-9 och IM gymnasiet – nöjdhet med måltidsupplevelse, index	Lärande			Öka	Öka	Öka
Elever i åk. 9 som är behöriga till yrkesprogram, hemkommun, andel (%) Mål 4 God utbildning för alla	Lärande	89,6	84,1	Bi-behålla	Bi-behålla	Bi-behålla
Gymnasieelever med examen inom 4 år, hemkommun, andel (%) Mål 4 God utbildning för alla	Lärande	82,6	72,2	Bi-behålla	Bi-behålla	Bi-behålla
Antal interaktioner i sociala medier (Facebook och Instagram) (st)	Ledning och verksamhetsstöd	82 000	-	Bi-behålla	Bi-behålla	Bi-behålla
Effektivitetsindex LSS boende och daglig verksamhet, index 0-100	Omsorg	0 (2022)	54 (2022)	Öka	Öka	Öka

När målvärdet är satt till att indikatorn ska öka eller minska är det i relation till senast kända utfall.

* Ovägt medel

Riktade uppdrag utifrån den politiska plattformen	Sektor
d) Hyresrätter ska prioriteras vid markanvisningar.	Samhällsutveckling
f) Utred en utveckling av kulturhuset Kajutans verksamhet med tillhörande scenutbyggnad.	Samhällsutveckling
g) Parkenheten fortsätter att utvecklas med fokus på utemiljön och trivselhöjande åtgärder i våra fyra tätorter.	Samhällsutveckling
h) Fokus på att ytterligare utveckla kunskapsresultaten i grundskolan.	Lärande

Utgångspunkten är att de riktade uppdragen ska genomföras under mandatperioden om inget annat anges.

Målområde 2 – Hållbart samhälle

3. En miljömässig hållbar utveckling

Mottagare: alla sektorer

Kommunen bidrar till en miljömässig hållbar utveckling genom att stötta de som lever, besöker och verkar i kommunen att agera mer hållbart. Det görs till exempel genom att utveckla kommunalt vatten och avlopp, miljötillsyn och miljöprojekt, samhällsplanering, utbildning, upphandling, avfallshantering samt att verka för klimatsmart resande och förbättrad infrastruktur som till exempel nya gång- och cykelvägar. Kommunens natur- och vattenområden värnas och utvecklas.

Våra verksamheter arbetar med miljöfrågor i vardagen och med att minska sin miljöpåverkan. Utgångspunkten i arbetet är de nationella miljömålen och kommunens klimatlöfte.

Mål 6 Rent vatten och sanitet

Mål 7 Hållbar energi för alla

Mål 11 Hållbara städer och samhällen

Mål 12 Hållbar konsumtion och produktion

Mål 13 Bekämpa klimatförändringarna

Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald

Indikator som mäter måluppfyllelse	Sektor	Utfall Orust 2023	Utfall alla kommuner 2023*	Mål 2025	Mål 2026	Mål 2027
Energianvändning i kommunens ägda fastigheter (MWh/år)	Samhällsutveckling	8 150	-	Minska	Minska	Minska
Ekologiska livsmedel i kommunens verksamhet, andel (%) Mål 12 Hållbar konsumtion och produktion	Samhällsutveckling	62	29 (2022)	30	30	30
Fossiloberoende fordon i kommunorganisationen, andel (%) Mål 13 Bekämpa klimatförändringarna	Samhällsutveckling	43,9	54,3	Öka	Öka	Öka
Andel genomförda klimatlöften under perioden 2024-2027, andel i %	Ledning och verksamhetsstöd	-	-	30	50	100

När målvärdet är satt till att indikatorn ska öka eller minska är det i relation till senast kända utfall.

* Övägt medel

Riktade uppdrag utifrån den politiska plattformen	Sektor
j) Arbeta fram innovativa lösningar för att utveckla cykelleder där det är fysiskt och ekonomiskt möjligt	Samhällsutveckling, ledning och verksamhetsstöd

Utgångspunkten är att de riktade uppdragen ska genomföras under mandatperioden om inget annat anges.

4. En social hållbar utveckling

Mottagare: alla sektorer

Faktorer som en trygg miljö, studier, egen försörjning, meningsfullhet och god hälsa är grundförutsättningar för ett gott liv.

Allt fler lider av psykisk ohälsa, framför allt fler barn och unga. Genom att vi satsar på fler förebyggande åtgärder och tidiga insatser minskar konsekvenserna för såväl de enskilda individerna som det framtida välfärdssamhället.

Mål 1 Ingen fattigdom

Mål 2 Ingen hunger

Mål 3 Hälsa och välbefinnande

Mål 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt

Indikator som mäter målpuppfyllelse	Sektor	Utfall Orust 2023	Utfall alla kommuner 2023*	Mål 2025	Mål 2026	Mål 2027
Andel elever i åk. 9 som har använt narkotika överhuvudtaget (%)	Ledning och verksamhetsstöd	4 (2022)	5 (VGR)	Minska	-	-
Andel elever i åk. 9 som intensivkonsumerar alkohol någon gång i månaden eller oftare (%)	Ledning och verksamhetsstöd	7 (2022)	7 (VGR)	Minska	-	-
Ungas hälsa i åk. 4, positiv andel som mår bra (%)	Lärande	84,3	-	Öka	Öka	Öka
Ungas hälsa i åk. 8, andel som mår bra eller mycket bra (%)	Lärande	46,7	-	Öka	Öka	Öka
Andel elever som har mindre än 15 % frånvaro (%)	Lärande	79	-	Öka	Öka	Öka
Invånare 16-24 år som varken arbetar eller studerar, andel (%)	Omsorg	5,5 (2022)	6,0 (2022)	Minska	Minska	Minska
 Mål 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt						
Invånare 0-19 år med låg ekonomisk standard, andel (%)	Omsorg	13 (2022)	18 (2022)	Minska	Minska	Minska
 Mål 1 Ingen fattigdom						

När målvärdet är satt till att indikatorn ska öka eller minska är det i relation till senast kända utfall.

* Ovägt medel

Riktade uppdrag utifrån den politiska plattformen	Sektor
k) Utred hur vi kan utveckla och bredda vuxenutbildningens lärcentrum så att fler kan studera på distans inom yrkes- och högskoleutbildning	Lärande
m) Verksamheten inom omsorg, särskilda boenden, får tillsammans med kostenheten i uppdrag att ta fram en handlingsplan med aktiviteter som syftar till att öka brukarnas nöjdhet med maten, måltidsmiljön, måltidssituationen samt att se över och implementera riktlinjerna för måltid.	Omsorg, samhällsutveckling
n) Sektor lärande får tillsammans med kostenheten i uppdrag att ta fram en handlingsplan med aktiviteter som syftar till att öka skolelevernas nöjdhet med maten, måltidsmiljön och måltidssituationen samt att se över och implementera riktlinjerna för måltid.	Lärande, samhällsutveckling

Utgångspunkten är att de riktade uppdragen ska genomföras under mandatperioden om inget annat anges.

Målområde 3 - Attraktiv arbetsgivare

5. Kompetensförsörjningen ska tryggas genom fokus på ett hållbart arbetsliv

Mottagare: alla sektorer

Orust kommuns arbetsmiljöarbete leder till att alla medarbetare känner trivsel, engagemang och arbetsglädje på sin arbetsplats som därmed bidrar till ett gott resultat och att sjukfrånvaron sänks.

En hög motivation, delaktighet och en positiv känsla när man går till jobbet ger stolta medarbetare och goda förutsättningar till utveckling av verksamheten. Stolta och kompetenta medarbetare är de bästa ambassadörerna för kommunen.

Indikator som mäter måluppfyllelse	Sektor	Utfall Orust 2023	Utfall alla kommuner 2023*	Mål 2025	Mål 2026	Mål 2027
Sjukfrånvaro kommunalt anställda totalt (%)	Ledning och verksamhetsstöd	10,0	7,5	Minska	Minska	Minska
Medarbetarengagemang (HME) totalt kommunen – Totalindex (Index 0-100)	Ledning och verksamhetsstöd	81	80	Bi-behålla	Bi-behålla	Bi-behålla
Medarbetarengagemang (HME) totalt kommunen – Motivationsindex (Index 0-100)	Ledning och verksamhetsstöd	83	80	Bi-behålla	Bi-behålla	Bi-behålla
Medarbetarengagemang (HME) totalt kommunen – styrningsindex (Index 0-100)	Ledning och verksamhetsstöd	81	80	Bi-behålla	Bi-behålla	Bi-behålla
Medarbetarengagemang (HME) totalt kommunen – ledarskapsindex (Index 0-100)	Ledning och verksamhetsstöd	81	79	Bi-behålla	Bi-behålla	Bi-behålla
Heltidsarbetande månadsavlönade, kommun, andel (%)	Ledning och verksamhetsstöd	72	71	Öka	Öka	Öka
Mål 5 Jämställdhet						
Andel stolta medarbetare med Orust kommun som arbetsgivare, totalt kommunen (%)	Ledning och verksamhetsstöd	88,8	-	Bi-behålla	Bi-behålla	Bi-behålla

När målvärdet är satt till att indikatorn ska öka eller minska är det i relation till senast kända utfall.

* Ovägt medel

Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning

I början av året tas planeringsförutsättningar fram för kommande budget- och planperiod. Förutsättningarna ligger till grund för det fortsatta budgetarbetet. Beslut om planeringsförutsättningar tas i kommunstyrelsen i januari. Under budgetarbetet på våren arbetar respektive sektor fram sina budgetförutsättningar. Analyser, behov och verksamhetsförändringar presenteras på budgetdagen i april. Budgetförutsättningarna ligger till grund för politikens arbete med budgetförslagen. Under maj till augusti arbetar politiken fram sina budgetförslag. Majoritetens förslag tas fram först och behandlas i kommunstyrelsen i juni månad. I september beslutar kommunfullmäktige om budget med flerårsplan.

Omvärldsanalys

En grundläggande förutsättning för planeringen de kommande åren är att se kommunen i ett omvärldsperspektiv. För kommuner liksom företag spelar omvärlden i ett internationellt, nationellt och regionalt perspektiv en allt större roll. Yttre omständigheter påverkar även Orust. Några exempel på faktorer som påverkar kommunens utveckling är konjunkturen, den allmänna pris- och löneutvecklingen i samhället och olika riksdagsbeslut som berör det kommunala verksamhetsområdet.

Sveriges och kommunernas ekonomi

Utdrag ur SKR:s Ekonomirapport, maj 2024.

Under 2024 dämpas inflationen i flertalet av världens ekonomier och stabiliseras nära inflationsmålen, vilket får flera centralbanker att sänka styrräntorna. De högre prisnivåerna väntas ligga kvar ett tag till och det kommer ta tid innan räntesänkningarna ger full effekt. Bedömningen är att den globala tillväxten väntas ta fart igen 2025.

År 2024 är andra året i rad då kommuner påverkas av reallt urholkade skatteintäkter. Kommunernas sammantagna resultat för 2023 blev 25 miljarder, vilket var starkare än förväntat. Det stärktes bland annat av stor återhållsamhet och hög ökning av skatteunderlaget, då sysselsättningen hölls uppe av att arbetsgivarna i det längsta behöll sin arbetskraft. För 2024 är kommer skatteunderlaget att öka betydligt långsammare än normalt, samtidigt som kommunerna fortsätter att påverkas av höga kostnadsökningar främst från pensionskostnaderna. Fler arbetsgivare väntas få allt svårare att behålla sin arbetskraft och antalet sysselsatta faller, vilket gör att arbetslösheten beräknas stiga till 8,5 %.

Inför 2025 beräknas kommunernas överskott öka rejält till följd av återhämtningen i konjunkturen kombinerat med att pensionskostnaderna faller. Även om kommunernas resultat kommer att stärkas från 2025 ökar låneskulden på grund av stora investeringsbehov. En klart lägre befolkningstillväxt, där antalet barn och unga minskar kraftigt, kommer också att sätta sin prägel på verksamheterna kommande år.

Minskad befolkning i många kommuner

Befolkningsförändringarna kommande tio år får stora effekter i offentlig sektor. De flesta kommuner och regioner är vana vid att befolkningen ökar. Det har lett till snabbt ökande skatteintäkter. Redan under pandemin märktes en svagare befolkningsutveckling, som många trodde var tillfällig. Vid 2023 års slut visade det sig att fertiliteten blev den lägsta sedan den började mätas i Sverige 1749. Detta kombinerat med relativt låg invandring och att Skatteverket rensat i sina register gjorde att 193 av Sveriges kommuner minskade sitt invånarantal under 2023. När Statistiska centralbyrån i slutet av april presenterade sin nya befolkningsframskrivning visar den att 2023 är början på det nya normala. Då tillväxt är i fokus för många kommuner, kan det ta tid att inse att detta inte bara är tillfälligt.

Jämfört med den befolkningsframskrivning SCB gjorde 2023 är befolkningstillväxten i årets prognos mer än halverad de närmaste tio åren. Antalet barn och unga beräknas minska med 200 000 fram till 2033. Det kommer alltså inte bara att bli svagare skatteintäkter än många räknat med utan det innebär också betydligt mindre behov av förskola och skola. Samtidigt ökar antalet personer över 80 år i stort sett i samma takt som i tidigare prognoser. Förändringen innebär att resurser kommande år måste ställas om från verksamheter riktade mot barn och unga till verksamheter riktade mot äldre.

SWOT-analys

SWOT-analysens syfte är belysa såväl interna som externa faktorer som kan vara positiva eller negativa för Orusts utveckling. SWOT:en uppdateras inför varje ny mandatperiod. Analystexten uppdateras årligen.

Positiva faktorer	Negativa faktorer
Styrkor Attraktiv och trygg livsmiljö – Sverige i miniatyr Hög kvalitet i vår kärnverksamhet Hög andel stolta medarbetare Förvaltning som arbetar med helheten	Svagheter Bostadsförsörjning Kompetensförsörjning Brist på mötesplatser
Möjligheter Marina näringar Ökad samverkan Teknisk och digital utveckling Mobilitet och utvecklad infrastruktur Förutsättningar för fler alternativa boendeformer	Hot Klimatpåverkan Effekt- och strömförsörjning Psykisk ohälsa Demografisk utveckling

Styrkor

Orust erbjuder en attraktiv och trygg livsmiljö i ett varierat landskap med stor biologisk mångfald. Kommunerna har av staten fått ett utökat uppdrag inom det brottsförebyggande arbetet. Det ger oss ytterligare verktyg att bibehålla den trygga livsmiljön på Orust. Kommunen genomför stora investeringar för att utveckla en god livsmiljö.

Upplevelsen är genom olika typer av mätningar att kommunen erbjuder generellt en hög kvalitet i kärnverksamheten. För att bibehålla en god ekonomisk utveckling och möta framtidens utmaningar krävs ett fortsatt arbete med att analysera effektivitet, kostnader och kvalitet i våra verksamheter. Kommunens uppgift är att leverera så bra välfärd som möjligt för varje skattekrona och det är inte självklart att mer resurser per automatik innebär en bättre verksamhet.

En hög andel av medarbetarna i kommunen är stolta över att arbeta i Orust kommun. De senaste årens mätning visar att närmare 90 % av våra anställda är stolta med Orust kommun som arbetsgivare. Det är oerhört positivt och mycket viktigt för kommunen i uppdraget att vara en attraktiv arbetsgivare och för att möjliggöra kompetensförsörjningen nu och i framtiden.

Kommunens medarbetare arbetar i en förvaltning under kommunstyrelsen som verksamhetsnämnd. Arbetet med att se kommunens organisation som en helhet för att bryta stuprörstänkande har utvecklats betydligt och är avgörande för att möta framtidens utmaningar.

Svagheter

Kommunen har en homogen bostadsmarknad med en stor andel småhus. Det råder brist på lägenheter och bostadsalternativ anpassade till olika förutsättningar.

Att rekrytera personal har inom alla verksamheter och branscher blivit allt svårare och det är idag en generell brist på arbetssökande. En kompetensförsörjningsplan håller på att tas fram för att både på kort och lång sikt ta sig an frågan på ett strategiskt sätt. Bemanningseenheten har förstärkts för att arbeta kommunövergripande och omfatta huvuddelen av kommunens verksamheter. Att komma till rätta med kommunens höga sjuktal är också en förutsättning för att kunna hantera de kommande utmaningarna.

Platser för människor att mötas på är viktiga för socialisering, känsla av gemenskap, stadsliv och trygghet. Mötesplatser kan vara både publika och kommersiella, till exempel en park eller ett café. Samhällena på Orust har haft brist på sådana platser, speciellt vintertid. Under trivselhöjande åtgärder genomförts i tätorterna, exempelvis hundrastgård, generationspark, utegym, odlingslotter, bänkar och blomsterarrangemang. Arbetet med att stärka mötesplatser syftar till att göra Orust till en attraktiv, trygg och omtyckt kommun att leva och vistas i.

Möjligheter

Det finns ett stort intresse för att etablera marina näringar i vårt område. Det pågår flera projekt och en rad nya företag har startats med inriktning på blå näringar. I kommunen finns det goda förutsättningar att utveckla detta område i samverkan med både organisationer och företag.

Samhällsutvecklingen är avhängig av hur väl kommunen, i samverkan med andra aktörer, lyckas ta tillvara på den potential som finns och den potential som kan utvecklas tillsammans med andra. Det blir allt vanligare att flera kommuner samverkar kring special- och spetskompetens.

Digitalisering är en del av välfärdslösningen och allt fler områden kommer att kompletteras med digitala hjälpmedel. Takten i digitaliseringen av kommunens verksamheter har växlats upp och många projekt pågår. Kommunen har en digital agenda som pekar ut mål och riktning för kommunens digitaliseringsarbete samt ett strukturerat arbete för nyttoanalyser och prioriteringar.

För första gången på många år finns det strategier och planer framarbetade för fler och attraktiva bostäder med olika upplåtelseformer. En viljestyrd planering med fokus på tillväxt i tätorterna kommer att lyfta Orust som boendekommun. Tillväxten kräver hållbara infrastrukturlösningar för trafikflöden till och från ön, liksom lösningar på klimathot som översvänningsproblematik. En framtida broförbindelse mot Stenungsund är en förutsättning för tillväxt och ser nu ut att kunna bli verklighet. Mobilitet handlar om människors möjlighet att transportera sig själva och gods till de platser de vill nå. Det ska kunna ske så effektivt, snabbt, säkert och miljövänligt som möjligt. Det finns ett stort behov av fler gång- och cykelvägar. Det pågår projekt som syftar till att utveckla nya lösningar för att enklare och billigare ta fram cykelleder.

Hot

De flesta hoten är en del av den samhällsförändring vi står inför där kommunen inte själv kan lösa dem. Kommunen behöver därför arbeta strategiskt tillsammans med andra kommuner, myndigheter och organisationer.

Klimat-, hållbarhets-, energifrågor och cirkulära lösningar kommer definitivt att tillhöra de framtida utmaningarna för samtliga samhällssektorer i kommunen. I takt med ett alltmer elektrifierat samhälle krävs en stabilare energi- och strömförsörjning till Orust.

Trenden att allt fler unga mår dåligt på Orust är alarmerande. Framför allt syns en ökning bland yngre barn. Antalet orosanmälningar till kommunen har ökat. Detta är i många fall kopplat till en ansträngd familjesituation. Skolans höga krav är givetvis också en stor utmaning för flera av eleverna. Det syns allt större behov av att ge stöd och göra Anpassningar i verksamheten hela vägen från förskola till gymnasiet. Den digitala utvecklingen går fort och är en vardag för många barn, men det innebär inte bara möjligheter utan också utmaningar. Kommunen har också en hög andel vuxna med psykisk ohälsa. Flera av dessa är medarbetare i kommunen och föräldrar till våra barn och elever i verksamheten. Föreningslivet bör ses som en resurs som kan ge både trygghet och mening för våra medborgare.

Orust har ett rikt kultur- och föreningsliv. Det är en viktig resurs som ger både trygghet och meningsfullhet. Under de senaste åren har flera nya verksamheter startat med inriktning på förebyggande arbete som exempelvis boendestöd, stödboende för socialpsykiatriska behov, korttidsboende LSS för barn och unga, resursskola, Klubb Busa och SKIFO.

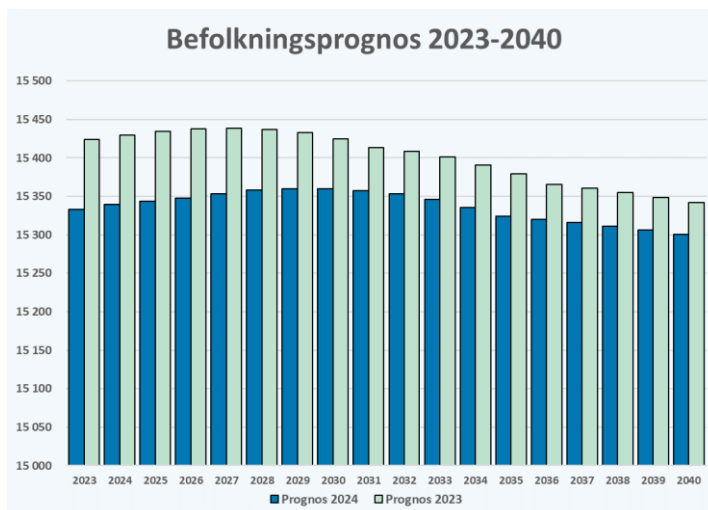
För Orust, liksom de flesta av landets kommuner, är frågan om hur man ska lösa finansieringen av välfärdstjänster och service i framtiden en stor utmaning. De demografiska behoven ökar samtidigt som skatteintäkterna på sikt minskar på grund av lägre andel i arbetsför ålder. Framför allt den ökade andelen invånare i åldern 80 år och äldre i kombination med kommande pensionsavgångar och minskad arbetskraft kan bli problematisk. Utveckling av välfärdsteknik, självservice och andra arbetssätt är nödvändig för att möta den stora volymökningen. Omställningen med nära vård innebär att vården i högre grad ska ges i patientens närområde, i hemmet eller i den kommunala vården, istället för på sjukhus. Omställningen till nära vård kräver investeringar i bland annat ny vårdinfrastruktur, kompetensutveckling och digitala verktyg. Personer ska kunna komma hem från sjukhuset och få sin vård och omsorg utförd av den kommunala primärvården, med stöd av digitala lösningar där läkaren på sjukhuset kan följa upp patienten på distans. Förebyggande åtgärder i hälsa och bostäder är andra sätt att möta framtida behov. Utveckling av fler trygghetsboende pågår som en del i att kunna bo kvar hela livet hemma med insatser.

Kommunens befolkningsutveckling

Befolkningsutvecklingen har stor betydelse för kommunen, eftersom den påverkar behov och efterfrågan av de kommunala tjänsterna. Invånarantalet påverkar även storleken på skatteintäkter, generella statsbidrag och den kommunalekonomiska utjämnningen. Det har också betydelse hur fördelningen och utvecklingen är mellan olika åldersgrupper. Eftersom delar av utjämningsystemet finansieras inom hela kommunkollektivet är det av betydelse hur befolkningsförändringarna förändras även på riksnivå.

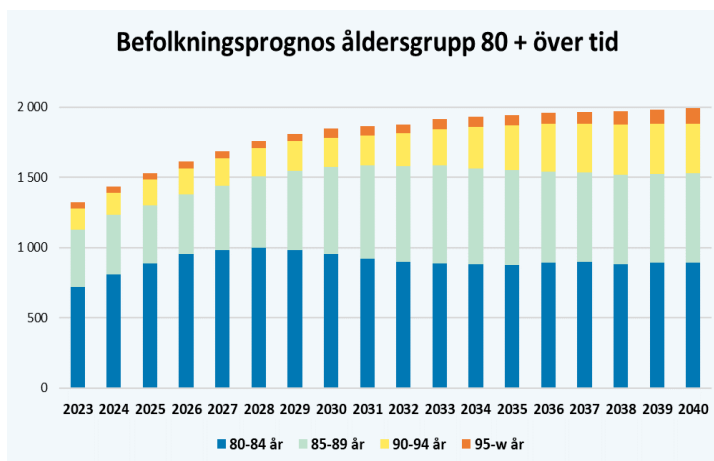
Vid årsslutet 2023 uppgick Orusts befolkning till 15 333 invånare, vilket var en minskning med 82 personer under året. Kommunens senaste befolkningsprognos är från våren 2024.

Den nya prognosen (blå staplar) är på en lägre nivå än tidigare till följd av det minskade invånarantalet under 2023. Prognosen utgår från en ökad nettoinflyttning på 90-110 personer per år. Det är samma antagande som föregående prognos (gröna staplar). Prognosen bygger på en högre förväntad nybyggnation av bostäder utifrån bostadsförsörjningsprogrammet. Trots en ökad nettoinflyttning visar prognosen en minskad befolkningen från 2030 och framåt, men en något flackare minskning än vid föregående prognos.

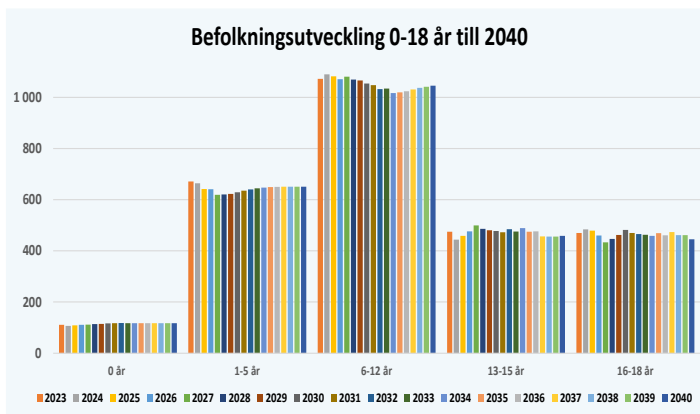
Orust är i behov av inflyttning då det är fler som dör än som föds. En ökning av befolkningen i åldern 25-64 år är avgörande för framtida finansiering av välfärden. För att bibehålla antalet personer i arbetsför ålder krävs en inflyttning på ca 130-150 personer, vilket är ca 40 personer fler än vad som är prognosticerats. En ökad byggnation möjliggör en ökad inflyttning, vilket ger en mer positiv befolkningsutveckling för flera åldersgrupper.

En nettoinflyttning påverkar inte antalet äldre i någon större utsträckning, utan oavsett inflyttningsscenario kommer andelen äldre att öka kraftigt under åren framöver.

Antal invånare över 80 år beräknas öka från drygt 1 300 personer 2023 till nära 2 000 personer 2040. En ökning med 50 %. Antalet invånare i arbetsför ålder beräknas under samma period minska med nära 6 %, vilket motsvarar cirka 440 personer. Samtidigt beräknas antalet invånare 0-18 år minska med ca 3 %, vilket motsvarar 80 personer.

Antalet födda var 2023 lägre än något annat år under 2000-talet. Under de närmaste åren väntas ett fortsatt lågt födelseantal, vilket påverkar den demografiska utvecklingen under lång tid. De närmaste åren påverkas förskoleverksamheten med lägre barnantal än tidigare. De varierande storlekarna på årskullarna innebär

utmaningar för att ställa om organisationen så att resurser hanteras på ett effektivt sätt. Inom några år förväntas skolan påverkas av att det föds färre barn.

Demografins utveckling framåt är en stor utmaning för kommunen. Samtidigt som behoven av vård och omsorg ökar kommer bristen på arbetskraft att bli alltmer kännbar.

Ekonomisk utblick mot 2035

För att öka långsiktigheten i kommunens planering och styrning uppdateras en ekonomisk långsiktig analys för de kommande 10 åren årligen och ligger till grund för det kommande budgetarbetet.

Med utgångspunkt från de demografiska förändringarna i befolkningsprognosen ökar behovet av äldreomsorg kraftigt under de kommande 10 åren. Den kraftigaste ökningen sker de närmaste åren, fram till 2030. Kostnadsutjämningsystemet utjämnar för strukturella kostnadsskillnader mellan kommunerna beroende på bland annat demografi. Då andelen äldre ökar markant mer på Orust än snittet i riket blir Orust ersatt för delar av kostnadsökningen i kostnadsutjämningsystemet. Detta gör att de generella statsbidragen ökar markant över tid.

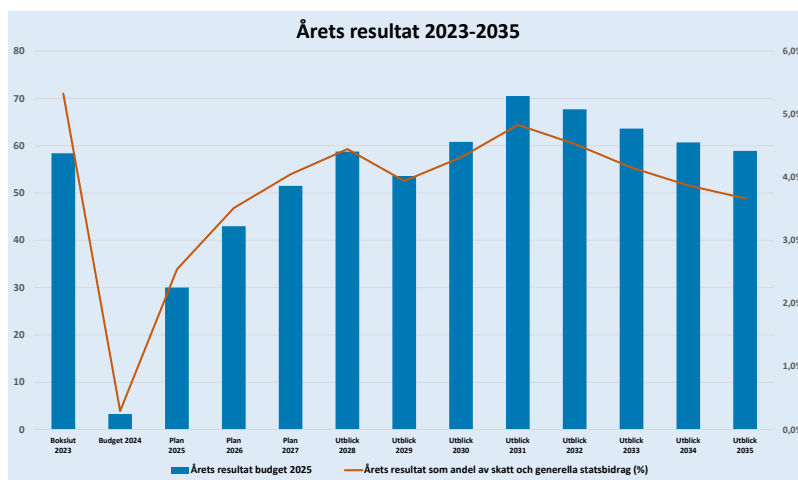
Med utgångspunkt från majoritetens föreslagna budget, inklusive skattesänkningar med totalt 50 öre under mandatperioden, samt ett scenario där äldreomsorgen enbart byggs ut inom hemtjänsten ser den ekonomiska utvecklingen positiv ut fram till 2035. Årets resultat som andel av skatter och generella statsbidrag är mellan 2,5 % och 4,8 % vilket visar på god ekonomisk hushållning.

I den positiva

resultatutvecklingen ingår inte

kostnader för varken ett nytt äldreboende, en ny brandstation eller ytterligare ett LSS-boende. Som exempel var snittkostnaden för en plats i särskilt boende 1,3 mnkr för 2023 (ovägt medel för alla kommuner). Ett nytt äldreboende med 40 platser medför en ökad kostnad på drygt 50 mnkr, vilket ger ett helt annat resultat för samtliga år framöver.

Med en kraftig ökning av behovet av äldreomsorg ökar inte bara kostnaderna, utan en sannolikt större utmaning är kompetensförsörjningen. Tidigare beräkningar visar att rekryteringsbehovet stiger kraftigt fram till 2030, dels på grund av antalet brukare inom hemtjänst ökar och dels på grund av planerade pensionsavgångar för befintlig personal.

Ekonomiska förutsättningar

Skatteunderlagsutveckling

Kommunens skatteintäkter påverkas främst av skatteunderlagets ekonomiska utveckling nationellt samt befolkningsförändringar. Kommunen använder sig av SKR:s (Sveriges Kommuner och Regioner) prognoser när det gäller utveckling av skatteunderlaget och förändringar i utjämning och statsbidrag.

I budgeten med flerårsplanen grundar sig bedömningen nedan på den senaste skatteunderlagsprognosen från SKR, cirkulär 24:27 (2024-04-26).

Skatteunderlag	Budget	Budget	Plan	Plan	
	2023	2024	2025	2026	2027
Befolkningsunderlag (antal)	15 333	15 425	15 340	15 345	15 350
Skattesats	22,51	22,46	22,31	22,11	22,11

Budgeten och flerårsplanen grundar sig på ett ökat invånarantal på 10 invånare under planperioden enligt senaste befolkningsprognos. Den politiska ambitionen är högre och en ökad befolkning i åldern 25-64 är avgörande för finansiering av den framtida välfärden. Skatteintäktsberäkningarna baseras på en sänkning av skattesatsen med 15 öre för 2025 och ytterligare 20 öre för 2026.

Skatteintäkter

Skatteintäkter	Budget	Budget	Plan	Plan
	2024	2025	2026	2027
Skatteintäkt (mnkr)	902	925	949	982
Skatteintäktsutveckling (%)	2,0%	2,6%	2,6%	3,5%

Kommunens skatteintäkter beräknas öka med 2,6 % 2025 jämfört med 2024 års budget. Kommande år beräknas skatteintäkterna öka med 2,6 % respektive 3,5 %.

Kommunalekonomisk utjämning och fastighetsavgift

Vid sidan av skatteintäkterna är det kommunala utjämningsystemet, där den kommunala fastighetsavgiften ingår, en viktig inkomstkälla för kommunen; härifrån kommer cirka 18 % av de totala inkomsterna. För att skapa förutsättningar för alla kommuner och regioner att kunna erbjuda invånare likvärdig service finns ett skatteutjämningsystem i Sverige. Vissa delar av utjämningsystemet innebär att Orust kommun får ta emot bidrag, medan andra delar medför avgifter.

Utjämning och fastighetsavgift	Budget	Budget	Plan	Plan
	2024	2025	2026	2027
Inkomstutjämning	151,2	164,3	174,0	183,1
Kostnadsutjämning	-27,3	-13,4	0,0	12,3
Regleringsbidrag/-avgift	34,9	36,6	32,0	26,6
LSS-utjämning	-5,4	-10,1	-10,1	-10,1
Fastighetsavgift	68,2	78,7	78,7	78,7
Riktade generella statsbidrag	0,8	0,0	0,0	0,0
Summa	222,4	256,1	274,6	290,6
Utveckling utjämning och fastighetsavgift (%)	4,4%	15,2%	7,2%	5,8%

Inkomstutjämnningen kompenserar för olikheter mellan olika kommuners skattekraft, det vill säga skillnaderna i invånarnas genomsnittsinkomst. Varje kommun är garanterad en inkomstnivå som motsvarar 115 % av medelskattekraften i Sverige. De kommuner som understiger 115 % av medelskattekraften får ett bidrag och de som överstiger betalar en avgift. Orust har en inkomstnivå som understiger 115 % av medelskattekraften i Sverige och är därför bidragsmottagare i inkomstutjämnningen.

Kostnadsutjämnningen ska balansera strukturella behovs- och kostnadsskillnader mellan kommuner, till exempel skillnader i andelen barn och äldre bland invånarna. Kostnadsutjämnningen består av flera delmodeller, där kommuner med ogynnsam kostnadsstruktur får ett bidrag och de med gynnsam kostnadsstruktur får betala en avgift. Systemet utjämnar inte för skillnader som beror på servicenivå, kommunala avgifter eller politiska ambitioner. Det ska i stället återspeglas i olika skatteuttag. Inom

kostnadsutjämningen väntas Orust ha högre kostnader än riksgenomsnittet för äldreomsorg och kollektivtrafik och för dessa verksamheter erhåller vi utjämningsbidrag. Inom övriga delmodeller bedöms vi ha lägre kostnader och blir då bidragsgivare. Sammantaget är Orust en bidragsgivare i kostnadsutjämningen under 2025, varken bidragsgivare eller bidragstagare för 2026 och en bidragstagare för 2027. Det är framför allt att andelen äldre ökar i högre takt än riket som gör att kommunen går från bidragsgivare till bidragstagare.

Regleringsbidrag/avgift är en restpost som beräknas genom att den totala nivån för kommunernas samtliga utjämningsbidrag jämförs med statens anslagna medel för kommunal utjämning.

LSS-utjämningen ska jämställa kommunernas kostnader för LSS (lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade). LSS-utjämningen ingår inte i det ordinarie kostnadsutjämningsystemet, men har samma principiella uppbyggnad. Här avgörs utjämningen av antalet personer inom kommunen som är brukare av insatser inom LSS. Kommuner med en beräknad strukturell kostnad som överstiger genomsnittet i riket erhåller ett utjämningsbidrag och om tvärtom, så betalar kommunen en avgift. Orust har tidigare varit bidragsmottagare men är numera bidragsgivare.

Den kommunala fastighetsavgiften innebär att den som äger en fastighet (färdigbyggd) ska betala en avgift baserad på taxeringsvärde. Fastighetsavgiften gäller även fritidshus.

Förutsättningar för nämndernas och sektorernas ramar

Övergripande resursfördelning

Syftet med en övergripande resursfördelningsmodell är att visa på verksamheters förändrade behov utifrån demografiska volymförändringar mellan åren samt att vara ett stöd i arbetet med att fördela kommande års ramar till sektor lärande och omsorg. Resursfördelningen grundar sig på kommunens befolkningsprognos kring befolkningsförändringar och olika beräkningsgrunder. Modellen hanterar följande verksamheter:

Sektor omsorg

- Hemtjänst

Sektor lärande

- Förskola
- Fritidshem
- Förskoleklass
- Grundskola årskurs 1-9
- Gymnasium

Volymförändringar inom övriga verksamheter hanteras separat i budgetprocessen eller kopplas till investeringsprocessen med redovisning av ökade driftskostnader till följd av investeringsprojekt.

Den övergripande resursfördelningen till sektor omsorg grundar sig på befolkningsprognos och snittpris från senaste kända data i Kolada. Den övergripande resursfördelningen till sektor lärande bygger på befolkningsprognos och sektorns egna priser för respektive del. Full kompensation vid volymökning enligt modellen förutsätter att det ekonomiska utrymmet finns och kommunfullmäktige prioriterar det.

Övergripande resursfördelning Förändring mot föregående år, mnkr	2025	2026	2027
Sektor omsorg, hemtjänst	2,4	3,3	2,4
Sektor lärande	-1,7	-2,2	-2,6

Antalet brukare inom hemtjänst bedöms öka med 5-10 personer per år för 2025-2027. Denna ökningstakt förväntas fortsätta fram till 2030, för att därefter minska till 2-3 personer per år. Detta ger sektor omsorg ett budgettillskott på 2 mnkr för 2025, 3,3 mnkr för 2026 och 2,4 mnkr för 2027. Totalt erhåller sektorn 7,7 mnkr under planperioden.

Inom sektor lärande beräknas antalet barn inom förskolan minska med 5 barn under 2025 och därefter cirka 10 barn per år för 2026 och 2027. Därutöver har antalet barn minskat under 2023, vilket innebär att nivån i resursfördelningen har varit för hög i budget 2024, vilket regleras i denna planperiod. Antalet barn

inom grundskolan beräknas minska under 2025 för att sedan öka under 2026 och 2027. Under hela planperioden väntas en ökning med nära 20 barn. Antalet barn inom gymnasiet beräknas öka något under 2025 för att sedan falla tillbaka både 2026 och 2027. Under hela planperioden väntas en minskning med drygt 25 barn. Sammantaget ger detta att sektor lärande får avdrag på 1,7 mnkr för 2025, 2,2 mnkr för 2026 och ytterligare 2,6 mnkr för 2027. Totalt får sektorn ett avdrag med -6,5 mnkr under hela planperioden.

Ofördelad budget och beräkning till löpande pris

Kommunstyrelsen har i uppdrag att inom ramen för avsatta medel i budgetposten ofördelad budget, besluta om kompensation till nämnder och sektorer för bland annat pris- och löneökningar, kapitalkostnader samt eventuella mindre justeringar av ramarna i övrigt.

Efter kommunfullmäktiges beslut justeras ramarna för prisuppräknings för intäkter och övrig förbrukning samt kompensation för indexhöjd lokalhyra, kost och lokalvård. Sektorernas ramar justeras också för kapitalkostnader för aktiverade investeringar. Efter avslutad löneprocess och när nya investeringar aktiveras kompenseras sektorerna för dessa kostnader.

Kommunens löne- och prisökningar budgeteras på en nivå som motsvarar SKR:s bedömning från april 2024 enligt nedan:

Indexuppräknings	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Personalkostnad (timlön konjunkturlönestatistik)	3,7%	3,5%	3,3%	3,3%
Övrig förbrukning (PKV)	2,8%	2,4%	2,5%	2,5%

*PKV – Prisindex för kommunal verksamhet

Tabellen nedan visar beräknat behov jämfört med budget 2024 för lön- och priskompensation, kapitalkostnadsökningar, kompensation för indexhöjning och mindre budgetjusteringar av lokalhyror samt kost och lokalvård till kommunens verksamheter. Löneökningen för 2024-2027 innehåller även delar av löneökningen för 2024.

Ofördelad budget (mnkr)	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Löneökningar 2024-2027	-46,5	-72,2	-98,5
Lokalhyror, inkl. kapitalkostnader	-2,4	-8,3	-12,1
Kost och lokalvård inkl. utökning flerårsplan 2025-2027	-2,9	-4,6	-6,3
Underhåll fastigheter utökning flerårsplan 2024-2026	-2,0	-2,0	-2,0
Kapitalkostnader utanför lokalhyran	-1,2	-1,8	-2,9
Utökning kapitalkostnader höjd investeringsram	-1,6	-1,6	-1,6
Övrig priskompensation	-6,7	-13,9	-21,3
Övriga tekniska justeringar	-2,7	-2,2	-2,3
Summa	-66,0	-106,6	-147,0

Det interna PO-pålägget (personalomkostnadspålägg) innehåller såväl arbetsgivaravgifter som avgifter för avtalsförsäkringar och avtalspensioner. SKR har de senaste åren föreslagit kommunerna att höja PO-pålägget på grund av högre pensionskostnader och föreslagen nivå för 2024 var 47,18 %. Kommunens PO-pålägg är 43,25 % för 2024. Från 2025 och framåt bedöms pensionskostnaderna minska, vilket gör det möjligt att sänka PO-pålägget. Vår beräkning visar att det från 2025 kan sänkas med 3,25 % till 40,0 %. SKR föreslår ett preliminärt PO-pålägg på 41,39 % för 2025. Orsaken till att kommunens PO-pålägg är lägre än det SKR föreslår beror på ålderssammansättningen på medarbetarna.

Internränta

SKR ger förslag på internränta för beräkning av kapitalkostnader för (aktiverade) investeringar för att kunna användas i internredovisningen. I februari 2024 rekommenderade SKR en internränta på 2,5 % för 2025. Den föreslagna internräntan bygger på kommunernas genomsnittliga upplåningskostnad. Det är kommunens egna beräkningar som ska ligga till grund för den internränta som sätts i internredovisningen. De senaste beräkningarna indikerar en oförändrad ränta för 2025, dvs. 2,5 % och därefter en höjning till preliminärt 3 % för 2026 och 2027.

Finansiell analys

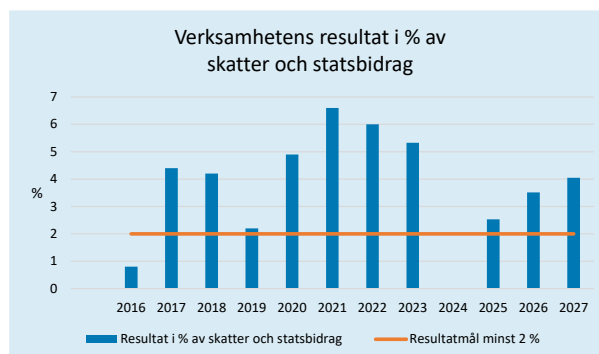
Verksamhetens resultat som andel av skatter och statsbidrag

Enligt kommunallagen ska kommunens resultat vara positivt. Verksamhetens resultat som andel av skatter och statsbidrag ska enligt ett av de finansiella målen ligga mellan 2-4 %. Ett positivt resultat bidrar bland annat till ett större utrymme att självfinansiera en normal investeringsvolym (ca 100 mnkr) utan att uppta lån.

Kommunen budgeterar för en resultatnivå i snitt under planperioden på 3,3 %. För 2025 budgeteras resultatnivån till 2,5 %, för att därefter öka till 3,5 % för 2025 och 4,0 % för 2026. Detta innebär att det finansiella målet nås under hela planperioden. De senaste åren har resultatnivån varit högre än 2 %, förutom för 2024 där prognosen pekar mot ett underskott.

Finansiellt mål

Verksamhetens resultat kommun ska vara positivt och uppgå till 2-4 % av skatter och statsbidrag.

Skatteintäkter, utjämning, fastighetsavgift och nettokostnadsutveckling

En viktig förutsättning för att uppnå god ekonomisk hushållning är att det finns en balans mellan löpande intäkter och kostnader. Kostnaderna bör inte utvecklas i en snabbare takt än skatteintäkter och bidrag.

Ökningen av skatteintäkter och bidrag ger en procentuellt högre utveckling än nettokostnaderna för alla år i planperioden.

Skatteintäkter, utjämning, fastighetsavgift och nettokostnadsutveckling	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Skatteintäkter, utjämning och fastighetsavgift, mnkr	1 125	1 181	1 224	1 273
Skatteintäkter, utjämning och fastighetsavgift, %	1,1%	5,1%	3,6%	4,0%
Nettokostnad inkl. jämförelsestörande poster, mnkr	-1 090	-1 121	-1 151	-1 190
Nettokostnadsutveckling inkl. jämförelsestörande poster, %	4,1%	2,8%	2,7%	3,4%

Kommunens nettokostnader beräknas öka mellan 2,7 % och 3,4 % per år och skatteintäkterna och bidragen mellan 3,6 % och 5,1 % per år. Intäkterna väntas öka i snabbare takt än nettokostnaderna vilket ger en positiv resultatutveckling.

Kommunalskatt

Kommunalskatten uppgår till 22,46 för år 2024. Under åren 2019-2022 har skattesatsen sänkts med 25 öre per år för att kommunen ska närma sig den nivå som kringliggande kommuner ligger på. För 2023 sänktes skatten med 10 öre och för 2024 sänktes skatten med 5 öre. I budget och flerårsplan för perioden 2025-2027 sänks skattesatsen fortsatt. Ambitionen är att sänka skattesatsen med 15 öre för 2025 och 20 öre för 2026, sammantaget minst 50 öre under hela mandatperioden.

Soliditet

Soliditeten är ett mått på kommunens långsiktiga finansiella handlingsutrymme och visar hur stor del av kommunens tillgångar som har finansierats med egna medel. Ju högre soliditet, desto mindre skuldsatt är kommunen. Förändringen i detta nyckeltal är beroende av investeringstakt, nyupplåning, andra skuldförändringar samt det ekonomiska resultatet.

Ett viktigt kriterium för god ekonomisk hushållning är att soliditeten över en längre period inte försvagas utan utvecklas i positiv riktning.

Kommunfullmäktige har i riktlinjerna för god ekonomisk hushållning angett att kommunens soliditet inklusive pensionsskuld som uppstått före 1998 ska svagt öka för att värdesäkra det egna kapitalet och

Finansiellt mål

Kommunens soliditet (inklusive pensionsskuld som uppstått före 1998) ska svagt öka för att värdesäkra det egna kapitalet och säkerställa att vi klarar det framtida pensionsåtagandet.

säkerställa att vi klarar det framtida pensionsåtagandet. I bokslut 2023 var soliditeten inklusive pensionsskuld som uppstått för 1998 16,3 %. Under 2024 förväntas soliditeten minska till följd av den höga investeringsnivån och det låga resultatet. I kommande budget och flerårsplan bedöms soliditeten öka marginellt mellan budget 2024 och budget 2025, för att därefter öka i snabbare takt under 2026 och 2027. Sett under hela planperioden ökar soliditeten.

Soliditet %	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Soliditet	27,9%	26,2%	27,3%	28,8%
Soliditet inklusive pensionsskuld som uppstått före 1998	14,3%	14,4%	16,3%	18,4%

Självfinansieringsgraden av investeringarna

Självfinansieringsgraden av investeringarna mäter hur stor andel av investeringarna som kan finansieras med egna medel (årets resultat plus avskrivningar).

Finansiellt mål

Kommunens självfinansieringsgrad av investeringarna ska uppgå till minst 45 %.

Är självfinansieringsgraden minst 100 % innebär det att kommunen kan skattefinansiera samtliga investeringar som är genomförda under året och behöver inte låna till investeringarna.

Under kommande planperiod och efterföljande år står kommunen inför stora investeringar, framför allt inom den taxefinansierade VA-verksamheten. Dessa investeringar utgår från den beslutade VA-planen. Det är inte rimligt att den skattefinansierade verksamheten ska finansiera de taxefinansierade investeringarna. Därför kommer nyupplåning och en ökning av låneskulden att bli nödvändig.

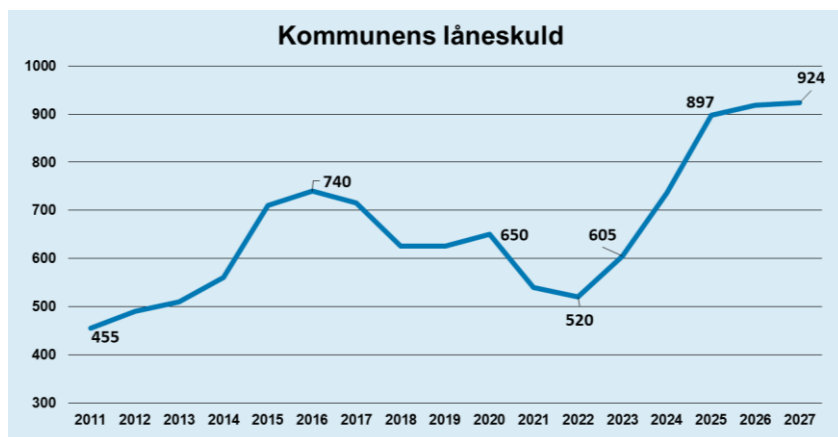
Ett av kommunens tre finansiella mål är att kommunen ska finansiera minst 45 % av investeringarna själv. Den höga investeringsvolymen för 2025 gör att målet inte uppnås för budgetåret. Däremot nås målet under resterande del av planperioden. För att klara finansieringen under planperioden väntas en nyupplåning krävas med 188 mnkr.

Självfinansieringsgraden av investeringar	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Investeringsvolym, mnkr	260	300	150	150
Självfinansieringsgraden av nettoinvesteringar, %	26,8%	34,1%	81,0%	90,7%

Låneskuld

Låneskulden avgörs av investeringstakt och behov av nyupplåning. Vid extra god likviditet har kommunen amorterat på låneskulden. Dagens samtliga 21 lån finns hos Kommuninvest. Risken sprids genom att lånen har olika förfallodagar och rörlig eller fast ränta. Kommunen har inga derivat för att säkra ränteriskerna.

Under budget- och planperioden beräknas låneskulden öka genom nyupplåning på 188 mnkr. Låneskulden beräknas till 924 mnkr vid planperiodens slut. Idag avser ungefär hälften av låneskulden den affärsdrivande verksamheten. Mot bakgrund av kommande års höga investeringsnivåer inom affärsdrivande vatten och avlopp, så kommer den andelen att öka.

Pensionsåtaganden

Kommunens totala pensionsförpliktelser inklusive löneskatt uppgick 2023 till 425,2 mnkr (400,9 mnkr 2022).

Den höga inflationen påverkar fortfarande kommunens pensionskostnader 2024 genom att främst avsättningen och den finansiella kostnaden för pensioner ökat. En hög inflation innebär högre kostnader för värdesäkring i avsättningen. Enligt KPA:s prognos är bedömningen att inflationen kommer minska kraftigt för 2025 vilket gör att prisbasbeloppet enbart ökar med 3,1%. En sådan prognos innebär väsentligt lägre kostnader för den finansiella delen och FÅP intjänande för 2025 jämfört med 2023-2024. Under 2026-2028 bedöms inflationen hamna omkring 1-2 %, vilket innebär fortsatt lägre pensionskostnader

Pensionsförpliktelser som redovisas inom linjen bland ansvarsförbindelser på balansräkningen avser skulden som är upparbetad före 1998. Med den prognos som kommunen beställt från vårt pensionsbolag KPA framgår att ansvarsförbindelsen kommer att minska med 5,8 mnkr till 256,0 mnkr under 2025 för att därefter minska med ca 10 mnkr per år under kommande år.

Åtagandet för den avgiftsbestämda pensionen som återfinns inom avsättningar beräknas öka med 6,8 mnkr till 193,9 mnkr under 2025, för att därefter ligga på samma nivå under kommande år. Skuld för både ansvarsförbindelsen och avsättningarna, förväntas öka med 1,0 mnkr från 448,9 mnkr år 2024 till 449,9 mnkr år 2025 för att 2028 ha minskat till ca 419,8 mnkr.

Borgensåtaganden

Stora borgensförbindelser kan betyda väsentlig finansiell risk för kommunen i form av övertagande av lån. Kommunfullmäktige beslutar om borgen och garantier till förmån för stiftelser, föreningar och andra externa parter. Kommunen hade totala borgensåtagande på 414,2 mnkr 2023 (415,0 mnkr 2022). Stiftelsen Orustbostäder utgör större delen av borgensåtagandet, 409,6 mnkr inom en beviljad ram på 500 mnkr. Det näst största borgensåtagandet är Waldorffastigheter om 3,9 mnkr. Under 2021 beslutade fullmäktige om kommande borgensåtagande för nytt trygghetsboende i Henån om maximalt 108 mnkr.

Likviditet

Kassalikviditet mäter betalningsförmågan på kort sikt. Normalt eftersträvas ett riktvärde på 100 %, vilket innebär att de likvida medlen är lika stora som de kortfristiga skulderna. Kassalikviditeten uppgick år 2023 till 95 % (105 % 2022) vilket innebär att kortfristiga skulderna översteg de likvida medlen och kortfristiga fordringarna. En kassalikviditetsnivå över 60 % anses utgöra en trygg betalningsberedskap på kort sikt. Budgeten har lagts så att kommunen har tillräckligt med likvida medel för den löpande verksamheten under åren.

Kassalikviditeten är hög under hela planperioden. Kommunen har därmed en god likviditet, och har dessutom bra möjligheter att förstärka den ytterligare om det skulle behövas genom utnyttjande av en checkräkningskredit på 30 mnkr.

Kassalikviditet	Budget	Budget	Plan	Plan
%	2024	2025	2026	2027
Omsättningstillgångar/kortfristiga skulder	95%	104%	104%	104%

Utvärdering av ekonomisk ställning

Budgeten är upprättad i enlighet med de riktlinjer som antagits för god ekonomisk hushållning. Snittet för resultatnivån överstiger 2 % för alla år och soliditeten förbättras. Självfinansieringsgraden av investeringarna uppfylls inte 2025, men sett över hela planperioden uppfylls målet. Kommunens låneskuld ökar dock på grund av höga investeringsnivåer.

Den ekonomiska utvecklingen för kommunen och koncernen har de senaste åren varit mycket god. Kommunens soliditet har de senaste åtta åren successivt förbättrats från -10 % (år 2015) till de senaste fem åren positiva värde på 16 % (år 2023). Det har varit möjligt genom positiva resultat, amortering av låneskulden och hög självfinansiering av investeringarna. Men i jämförelse med andra har kommunen fortfarande en låg soliditet. Snittet bland kommunerna var 28,3 % år 2022. Det beror på att Orust har lånefinansierat en större andel av tillgångarna.

Orusts skattesats var för några år sedan bland de högsta i Sverige. Den är fortfarande högre än många kommuner i Västra Götaland, men beräknas vara bland de fyra lägsta i Fyrbodals slutet av mandatperioden. Trots planerade skattesänkningar kommer skattesatsen fortfarande vara högre än snittet i Västra Götaland som ligger en bit under 22 kronor. Det innebär att kommunen bedriver en dyrare verksamhet än många andra i närområdet.

I jämförelse med andra kommuner har nettokostnadsavvikelsen under de senaste åren minskat inom alla större verksamheter, såsom fritidshem, grundskola, gymnasieskola, äldreomsorg samt individ- och familjeomsorg. Det är ett resultat efter år av omställningsarbete och åtgärder. Alla ovan nämnda verksamheter, utom äldreomsorg och gymnasieskolan, har högre kostnader än vad som förväntas utifrån Orusts struktur. Det innebär att Orust har en högre ambitionsnivå eller en lägre effektivitet än vad som förväntas.

Det kan i sammanhanget också noteras att på Orust är det en lägre andel av invånarna som har insatser enligt LSS, någon gång under året erhållit ekonomiskt bistånd, bor i särskilt boende eller har hemtjänst än genomsnittet för alla kommuner. Om andelen skulle öka skulle behovet av kompetens och ekonomiska resurser öka markant.

Den största utmaningen i närtid är de demografiska behoven som ökar på grund av fler äldre och minskar på grund av färre barn, samtidigt som vi får en lägre andel i arbetsför ålder. För att bibehålla en god ekonomisk hushållning och för att möta framtidens demografiska utmaningar samt ökade driftkostnader till följd av en hög investeringsnivå under en lång tid, krävs fortsatta effektiviseringar, smarta arbetssätt och fokus på ambitionsnivåer och prioriteringar. Inte bara de ekonomiska resurserna kommer att vara en bristvara framöver, även kompetens i form av utbildade medarbetare väntas bli en bristvara som många arbetsgivare kommer att konkurrera om.

Balanskravet och resultatutjämningsreserv

Balanskravet är kommunallagens regelverk för krav på ekonomisk balans mellan intäkter och kostnader. Om kostnaderna är större än intäkterna ett enskilt räkenskapsår uppstår ett underskott som ska återställas inom de tre påföljande åren. Balanskravet avser enbart kommunen, inte koncernen. Vid avstämning mot balanskravet ska bland annat realisationsvinster räknas bort. Kommunen har inget negativt balanskravsresultat från tidigare år att återställa.

Lagstiftningen har gjort det möjligt för kommuner och regioner att i balanskravsutredningen utjämna intäkter över tid genom en resultatutjämningsreserv (RUR) och därmed få bättre möjligheter att möta effekter av konjunktursvängningar. När detta får göras framgår av de egna riktlinjerna. RUR redovisas som en del av eget kapital. Reservering eller disponering av medel ur RUR redovisas i balanskravsutredningen och påverkar inte resultaträkningen.

Efter 2023 års bokslut finns det 76,7 mnkr i reserven. Disponering av RUR får nyttjas som längst till utgången av år 2033 och år 2023 var sista året som reservering fick göras då lagstiftningen ändrats och resultatreserv i stället införs. Prognosen för 2024 är att balanskravet blir negativt. Det kan bli aktuellt att disponera RUR under 2024 och då minskar reserven. Eventuell avsättning/reservering till RUR till följd av överskott/underskott tas upp i samband med beslut om årsredovisningen.

Budgeterad balanskravsutredning

Kommunen uppfyller balanskravet under hela planperioden. Reducering av realisationsvinster har gjorts för försäljning av fastigheter och tomter med 2 mnkr för 2025.

Balanskravsutredning	Budget	Budget	Plan	Plan
mnkr	2024	2025	2026	2027
Årets resultat	3,3	30,0	43,0	51,5
Reducering av samtliga realisationsvinster	-5,0	-2,0	0,0	0,0
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	-1,7	28,0	43,0	51,5

Räkenskaper

Resultatbudget

Resultatbudgeten visar de totala intäkterna och kostnaderna för kommunens samtliga nämnder och verksamheter. Av resultatbudgeten framgår också skatteintäkter, statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning samt finansiella intäkter och kostnader. Summan av samtliga poster summerar till årets resultat. Till skillnad från driftsbudgeten innehåller resultatbudgeten inga större interna poster (affärshändelser inom och mellan sektorer).

mnkr	Budget	Budget	Plan	Plan
	2024	2025	2026	2027
Verksamhetens intäkter	238	244	250	256
Verksamhetens kostnader	-1 263	-1 295	-1 322	-1 362
Avskrivningar	-65	-72	-79	-85
Jämförelsestörande poster	0	2	0	0
Verksamhetens nettokostnader	-1 090	-1 121	-1 151	-1 191
Skatteintäkter	902	925	949	982
Generella statsbidrag och utjämning	222	256	275	291
Verksamhetens resultat	34	60	72	83
Finansiella intäkter	2	3	3	3
Finansiella kostnader	-33	-33	-32	-34
Resultat efter finansiella poster	3	30	75	86
Extraordinära intäkter	0	0	0	0
Extraordinära kostnader	0	0	0	0
ÅRETS RESULTAT	3	30	43	52

Balansbudget

Balansbudgeten visar planen för hur kommunens tillgångar förändras och hur de finansieras. Det egna kapitalet utgör kommunens förmögenhet och definieras som tillgångar minus avsättning och skulder. Tillgångarna ökar i takt med att kommunen investerar i lokaler, anläggningar och infrastruktur samt minskar i takt med avskrivningarna. Det egna kapitalet ökar med årets resultat. Upplåning ökar de långfristiga skulderna.

mnkr	Budget	Budget	Plan	Plan
	2024	2025	2026	2027
Anläggningstillgångar	1 654	1 881	1 952	2 018
Bidrag till infrastruktur	7	6	6	6
Omsättningstillgångar	295	305	305	305
SUMMA TILLGÅNGAR	1 955	2 191	2 262	2 328
Eget kapital	545	575	618	669
Avsättningar	207	209	207	208
Skulder	1 203	1 408	1 438	1 450
- varav långfristiga lån	736	898	920	924
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	1 955	2 191	2 262	2 328
Poster inom linjen				
Ansvarsförbindelse pensionsförpliktelser	264	259	250	240
Borgensåtagande	414	441	471	501

Kassaflödesbudget

Från resultatbudgeten överförs årets resultat och avskrivningar till kassaflödesanalysen. Denna visar samtliga in- och utbetalningar avseende den löpande verksamheten, investerings- och exploateringsverksamheten samt finansieringsverksamheten. Av kassaflödesanalysen framgår också förändringen av de likvida medlen från årets början till årets slut. Med likvida medel menas kommunens bankkonto, kontanta medel samt kortfristiga placeringar.

mnkr	Budget	Budget	Plan	Plan
	2024	2025	2026	2027
Finansieringsbehov				
Investeringar	-260	-300	-150	-150
Försäljning	5	2	0	0
Summa investeringar	-255	-298	-150	-150
Finansiering				
Medel från den löpande verksamheten	109	137	128	145
Nyupplåning	131	161	22	5
Amortering lån	0	0	0	0
Minskning kortfristiga lån	0	0	0	0
Summa finansiering	240	298	150	150
Årets Kassaflöde	-15	0	0	0
Likvida medel vid årets början	40	25	25	25
Likvida medel vid årets slut	25	25	25	25

Driftsbudget och politiska prioriteringar

Driftsbudget

Överst i driftsbudgeten visas de ekonomiska ramarna för kommunens verksamheter och sektorer under budgetperioden. Till skillnad från kommunens resultaträkning innehåller driftsbudgeten interna poster (affärshändelser inom och mellan sektorer).

Sektorernas budgetramar har sin utgångspunkt från tidigare beslutad budget för 2024. Justeringar har sedan gjorts till följd av politiska prioriteringar som kan utgöra så väl satsningar som neddragningar.

Driftsbudget mnr	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Politisk verksamhet	-14,6	-14,1	-14,8	-13,9
Sektor ledning och verksamhetsstöd	-80,4	-84,1	-84,1	-84,1
Sektor lärande	-439,5	-440,9	-437,7	-435,1
Sektor omsorg	-461,5	-463,7	-467,0	-469,4
Sektor samhällsutveckling	-86,8	-86,5	-86,5	-86,5
Affärsdrivande Vatten och avlopp	0,0	0,0	0,0	0,0
Affärsdrivande Avfallsverksamhet	0,0	0,0	0,0	0,0
Ofördelad budget (lön, pris, kap, hyra, lokalv, kost)	-22,9	-66,0	-106,6	-147,0
Utökade ramar - ökad internränta				-5,0
Summa nämndsverksamhet	-1 105,7	-1 155,4	-1 196,8	-1 241,1
Pensionskostnader/skuldförändring avseende semesterlön/arbetsgivaravgifter	-19,8	-0,3	5,1	4,1
Försäljning fastigheter, mark	5,0	2,0	0,0	0,0
Avgår interna poster	30,2	32,4	40,5	46,5
Verksamhetens nettokostnad	-1 090,3	-1 121,2	-1 151,2	-1 190,5
Skatteintäkter	902,1	925,2	949,0	982,4
Generella statsbidrag	222,4	256,1	274,6	290,6
Finansiella intäkter	1,8	7,1	2,9	3,2
Finansiella kostnader	-32,7	-36,2	-32,3	-34,2
Avgår interna finansiella intäkter		-4,3		
Avgår interna finansiella kostnader		3,3		
Resultat	3,3	30,0	43,0	51,5

Politiska prioriteringar

Nedanstående förändringar utgår från budgetram 2024 och gäller från 2025 om inget annat anges.

- Valnämnden som ingår i den politiska verksamheten får en minskad budgetram med 0,8 mnr till år 2025 som avsåg kostnader för EU-valet 2024. Valnämnden tillförs år 2026 budgetmedel om 0,75 mnr för att genomföra allmänna val till riksdag, region- och kommunfullmäktige. Nytt avtal för överförmyndarverksamheten träder i kraft i samband med ny mandatperiod. Baserat på dagens kommuninvånarantal och ärendefördelning mellan kommunerna innebär det minskade kostnader med 140 tkr från 2027, vilket budgetramen justeras för. Revisionens budgetram är oförändrad bortsett från kompensation för de generella årliga indexuppräkningsarna.
- Sektor ledning och verksamhetsstöd tillförs en utökad budgetram på 3 mnr från år 2025. Det avser kostnader för turismverksamhet 1,6 mnr, fritidskort (kollektivtrafik) till ungdomar i gymnasiet under sommarlovet med en egenavgift på 300 kr/kort för 0,2 mnr, seniorkort från 70 år (fri kollektivtrafik) för 0,22 mnr samt föreningsbidrag för investeringar i allmännyttig verksamhet och på badplatser 0,6 mnr. Sektorn får också 0,3 mnr för att finansiera ett utökat ansvar för det brottsförebyggande arbetet som staten gett till kommunerna och 0,4 mnr för att finansiera säkerhetshöjande åtgärder inom digitaliseringsområdet. Kontaktcenter startade under 2022. Sektorerna ska gemensamt successivt finansiera verksamheten inom ordinarie budgetram. Från år 2025 ska den sista delen av finansieringen på 1 mnr fördelas mellan sektorerna. För

sektorn innebär det en minskad budgetram -0,32 mnkr, varav 0,2 mnkr avser affärsdrivande verksamhet som betalar sin del genom internfakturerings.

- Sektor lärande tillförs en utökad budgetram på 1,76 mnkr från år 2025, varav 5,2 mnkr avser satsningar, det vill säga en utökad budgetram och 3,44 mnkr avser minskad budgetram. Bland satsningarna går 1,9 mnkr till utökad personaltäthet i förskolan och 3,3 mnkr till att täcka ökade kostnader för köpta gymnasieplatser i annan kommun. Sektorn har redan nu och får under planperioden ett vikande barn- och elevantal i verksamheten, vilket innebär att volymen och resurstilldelningen i det övergripande resursfördelningssystemet minskar med -1,7 mnkr till 2025. Det är framförallt antalet förskolebarn som minskar och av den totala budgetminskningen på -1,7 mnkr står förskolans volymminskning för -1,5 mnkr år 2025. Till år 2026 och 2027 minskar sektorns budgetram med ytterligare 2,2 mnkr och 2,6 mnkr, vilket beror på ännu färre barn i förskolan och färre elever i gymnasiet. År 2024 fick sektorn en satsning på resursskola som successivt ska finansieras inom ordinarie budgetram. Den totala kostnaden för resursskolan beräknades till 3 mnkr. År 2024 fick sektorn 2 mnkr, varav 1 mnkr nu ska återlämnas och finansieras inom ram. År 2026 ska den sista miljonen återlämnas och egenfinansieras. Sektorn återlämnar 0,6 mnkr från 2025 på grund av volymminskning inom anpassad gymnasieskola. Sektorn ska också delfinansiera den sista delen av kontaktcenter, vilket innebär att sektorns budgetram minskar med -0,14 mnkr.
- Sektor omsorg tillförs en utökad budgetram på 1,66 mnkr från år 2025, varav 3 mnkr avser satsningar, det vill säga utökad budgetram och 1,34 avser minskad budgetram. Bland satsningarna får sektorn utökad budgetram på 2 mnkr från år 2025, från 2026 ytterligare 3,3 mnkr och därefter från 2027 ytterligare 2,4 mnkr för volymökning av brukare inom hemtjänsten. Volymökningen innebär totalt 7,7 mnkr under hela planperioden. Sektorn erhåller också år 2025 0,5 mnkr för att täcka kostnader för ekonomiskt bistånd och 0,5 mnkr till digital verksamhetsutveckling. År 2024 fick sektorn 0,7 mnkr för att täcka den uteblivna ersättningen från regionen för samverkande sjukvård. Ersättningen uteblev aldrig och därför minskas sektorn budgetram med motsvarande belopp. Sektorn fick också år 2024 en ettårs satsning på löneavtal till sjuksköterskor på 0,5 mnkr som återlämnas nu när avtalet löper ut. Sektorn ska också delfinansiera den sista delen av kontaktcenter, vilket innebär att sektorns budgetram minskar med -0,14 mnkr.
- Sektor samhällsutveckling tillförs en utökad budgetram på 0,2 mnkr från år 2025, varav 1,5 mnkr avser satsningar, det vill säga utökad budgetram och 1,3 mnkr avser minskad budgetram. Bland satsningarna får sektorn 0,4 mnkr för att täcka högre kostnader för ledningscentral och SOS inom räddningstjänsten, 0,6 mnkr för att öka bemanningen inom fritidsgårdsverksamheten och 0,5 mnkr för att ändra äldre omoderna detaljplaner. Den sista höjningen av investeringsbidraget till föreningar på 0,3 mnkr år 2025 samt föregående års höjning på 0,3 mnkr flyttas till sektor ledning och verksamhetsstöd och avser föreningsbidrag för investeringar i allmännyttig verksamhet och på badplatser. Budgetramen minskas också med -0,6 mnkr år 2025, vilket avser en tidigare förstärkning inom byggenheten
- I potten ofördelad budget finns utrymme för budgetkompensation till sektorerna i detaljbudgetarbetet och under löpande år för kapitalkostnadsförändringar, löne- och prisökningar, indexhöjning av lokalhyror, kost och lokalvård samt i övrigt mindre tekniska justeringar såsom exempelvis PO-påläggsjustering (personalomkostnad). Inom budgetramen finns också kompensation för satsningar inom fastighetsenheten, kost och lokalvård som finansieras genom internhyror och avgifter från sektorerna. År 2025 höjs budgeten för planerat underhåll av fastigheter på 2 mnkr på grund av prishöjningar och för utökad gräsyteskötsel kring våra fastigheter med 0,4 mnkr. Kost och lokalvård får utökad budget från 2025 för transporter med 0,4 mnkr samt utökad lokalvård inom område Henån med 0,4 mnkr.

Sektorernas ramförändringar mellan åren

Ramförändringar mnkr	År 2025	År 2026	År 2027
Politisk verksamhet			
Ingående budget	14,9	14,1	14,8
Budget 2023-2025 återföring budget EU-val 2024	-0,4		
Budget 2024-2026 återföring budget EU-val 2024	-0,4		
Budget 2024-2026 allmänt val 2026		0,75	-0,75
Budget 2025-2027 nytt avtal överförmyndarverksamhet			-0,14
Ny budgetram	14,1	14,8	13,9
Sektor ledning och verksamhetsstöd			
Ingående budget	81,3	84,1	84,1
Budget 2023-2025 finansiering kontaktcenter	-0,32		
Budget 2023-2025 återläggning översiktsplan	-0,25		
Budget 2024-2026 brottsförebyggande arbete	0,3		
Budget 2024-2026 IT-säkerhet, brandvägg	0,4		
Budget 2025-2027 turismverksamhet	1,6		
Budget 2025-2027 fritidskort ungdomar	0,2		
Budget 2025-2027 seniorkort +70 år	0,22		
Budget 2025-2027 investeringsbidrag föreningar allmännyttig verksamhet och badplatser	0,6		
Ny budgetram	84,1	84,1	84,1
Sektor lärande			
Ingående budget	439,149	440,9	437,7
Volymförändring övergripande resursfördelningsmodell	-1,7	-2,2	-2,6
Budget 2023-2025 finansiering kontaktcenter	-0,14		
Budget 2023-2025 färre elever anpassad gymnasieskola	-0,6		
Budget 2024-2026 egen finansiering resursskola	-1,0	-1,0	
Budget 2025-2027 ökad personaltäthet förskola	1,9		
Budget 2025-2027 kostnadsökning köpta gymnasieplatser	3,3		
Ny budgetram	440,909	437,7	435,1
Sektor omsorg			
Ingående budget	462,1	463,7	467,0
Volymförändring övergripande resursfördelningsmodell	2,0	3,3	2,4
Budget 2023-2025 finansiering kontaktcenter	-0,14		
Budget 2023-2025 ekonomiskt bistånd	0,50		
Budget 2024-2026 löneavtal sjuksköterskor	-0,50		
Budget 2024-2026 samverkande sjukvård regionens bidrag	-0,70		
Budget 2024-2026 digital verksamhetsutveckling	0,50		
Ny budgetram	463,7	467,0	469,4
Sektor samhällsutveckling			
Ingående budget	86,3	86,5	86,5
Budget 2023-2025 finansiering kontaktcenter	-0,4		
Budget 2023-2025 minskad budget byggenheten	-0,6		
Budget 2023-2025 investeringsbidrag föreningar	0,3		
Budget 2025-2027 ledningscentral och SOS, räddningstjänst	0,4		
Budget 2025-2027 ökad bemanning fritidsgårdsverksamhet	0,6		

Budget 2025-2027 flytt del av investeringsbidrag föreningar till sektor ledning och verksamhetsstöd	-0,6		
Budget 2025-2027 ändring av gamla detaljplaner	0,5		
Ny budgettram	86,5	86,5	86,5

Affärsdrivande verksamheter

Beslut om taxor och avgifter tas i separata ärenden i kommunfullmäktige.

Affärsdrivande - Vatten och avlopp (VA)

Ekonomisk översikt mnkr	Bokslut 2023	Budget 2024	Prognos april 2024
Verksamhetens intäkter	61,4	63	64
Verksamhetens kostnader	-57,9	-64,0	-67
Finansnetto	-4	1,0	1,2
Årets resultat	-0,5	0,0	-2,0
Resultatfond	16	16	14

Mot bakgrund av den senaste utvecklingen med höjda räntor och elpriser men också det sedan länge konstaterade eftersatta underhållet i VA-infrastruktur kommer taxan för 2025-2027 behöva höjas. För år 2025 är ambitionen att höja max 10 %.

Affärsdrivande – Avfallsverksamheten

Ekonomisk översikt mnkr	Bokslut 2023	Budget 2024	Prognos april 2024
Verksamhetens intäkter	49,6	64,1	64,1
Verksamhetens kostnader	-56,3	-64,1	-65,6
Årets resultat	-6,7	0,0	-1,5
Hushållskollektiv	-6,1	0	-1
Verksamhetskollektiv	-0,6	0	-0,5

Just nu pågår den största förändringen av avfall i Sveriges historia. Det har inneburit ändrade förutsättningar för utformningen av avfallstaxan. Kostnadsbilden har också förändrats. Kostnader för behandling och hantering har i många fall ökat, bland annat beroende på nya skatter, högre miljökrav och nya tjänster. Avfallstaxan kommer med all sannolikhet behövas höjas framöver för att möta bland annat ökande miljökrav och förändrad lagstiftning.

Investeringsbudget

En investering är en anskaffning av en fysisk anläggningstillgång eller en immateriell anläggningstillgång där vissa kriterier ska vara uppfyllda, bland annat att den ekonomiska livslängden överstiger tre år. Exempel på fysisk anläggningstillgång är investeringar i byggnader, gator, vägar och ledningar. Exempel på immateriell anläggningstillgång är systemlicenser eller uppsättning av ett IT-system med hjälp av konsulter.

Kommunfullmäktige fastställer investeringsramar för kommande budgetår samt de två efterföljande planeringsåren. Den totala investeringsramen avgörs av de finansiella målen. Ungefär 100 mnkr är en nivå på investeringar som kommunen kan finansiera med egna medel utan att behöva nyupplåna till. Under perioden 2011-2022 hade kommunen i snitt ca 100 mnkr/år. Från 2023 och framåt är investeringsnivåerna betydligt högre, vilket innebär att kommunen behöver låna pengar för att finansiera investeringarna. En hög investeringsnivå innebär inte bara högre avskrivnings- och räntekostnader utan vanligtvis också andra ökade driftkostnader som kräver utrymme i kommunens driftbudget.

Investeringsnivå, mnkr

Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
260	300	150	150

Investeringsbudgeten som kommunfullmäktige beslutar om redovisas på projektnivå för större projekt som överstiger 5 mnkr. Projekten prioriteras utifrån tre olika kategorier, där investeringar i kategori 1 har högre prioritet än till exempel kategori 2.

Prioriteringskategorier:

1. Beslutade och startade projekt
2. Underhåll och reinvesteringar
3. Nya investeringsbehov

De större projekten i investeringsbudgeten planeras att starta under planperioden, men vilket år investeringsutgifter infaller och med vilken totalram avgörs i beslutspunkter enligt projektmodellen. Kommunens rutin för projektmodell ska användas för alla projekt överstigande 5 mnkr. Modellen syftar till att kvalitetssäkra och göra projektarbetet kostnadseffektivt. I projektmodellen fastställs ansvar och roller för beställare, utförare och beslutsfattare. Investeringar mellan 1-5 mnkr hanteras i detaljbudgetarbetet och redovisas i uppdragsdokumentet. Investeringar på mellan 1-5 mnkr behöver ha ett särskilt igångsättningsbeslut av kommunstyrelsen eller enligt kommunstyrelsens delegeringsordning. Undantaget är fastighetsenhetens underhållsprojekt.

Varje sektor får en särskild investeringspott för mindre reinvesteringar och vissa verksamheter har särskilda investeringspottar för underhåll och reinvesteringar i verksamheten.

Prioriteringskategorierna och investeringstaket kan begränsa möjligheten att starta projekt om investeringsnivån riskerar att överskridas. På samma sätt kan investeringar komma att prioriteras tidigare om utrymme uppstår inom årets investeringsram.

Till grund för planering av investeringar finns bland annat VA-plan, bostadsförsörjningsplan, cykelstrategi, lokalförsörjningsplan samt digitaliseringsplaner.

1. Beslutade och startade projekt

Skattefinansierade investeringar

- Ny förskola i Svanesund
- Förstärkningsåtgärder ån i Henån etapp 2

Taxefinansierade investeringar

- Ombyggnad av Ellös avloppsreningsverk
- VA-länk väst Mollösund-Ellös
- VA-utbyggnad i fritidshusplaner i Svanesund
- VA-länk öst Varekil-Ellös

- VA-ledning Tuvesvik-Ellös
- Övertagande av VA-anläggning Karingön

2. Underhåll och reinvesteringar

Skattefinansierade investeringar

- Löpande underhållsåtgärder kommunala fastigheter
- Renovering Varekils förskola

Taxefinansierade investeringar

- Pumpstation Mollösunds avloppsreningsverk
- Ledningsnätsrenovering Henån

3. Nya investeringsbehov

Skattefinansierade investeringar

- Gruppbofastad LSS i Henån
- Ombyggnad Södra Strandvägen 19 i Henån

Taxefinansierade investeringar

- Omställningsåtgärder inom avfallsverksamheten inför övergång till fastighetsnära insamling av förpackningar år 2027

Exploateringsbudget

Med markexploatering avses åtgärder för att anskaffa, bearbeta och iordningställa råmark för att kunna bygga bostäder, affärer, kontor eller industrier. I markexploateringsverksamheten ingår därmed också att bygga kompletterande gemensamma anordningar som gator, grönområden, vatten och avlopp samt elanläggningar med mera.

Framtagande tomter för försäljning genom exploateringsprojekt består av olika faser. Orust kommun har valt att följa upp exploateringsprojekten utifrån fyra faser, planering och förstudie, projektering, genomförande och försäljning.

Planerings- och förstudiefasen; här arbetar kommunen med att ta fram planprogram och detaljplaner samt göra utredningar för exempelvis arkeologi. Alla utgifter och inkomster i denna fas ska redovisas i resultaträkningen. Budget för arbete kring detta ligger i sektor Samhällsutvecklings driftbudget. I budget 2023 uppgår budget för detaljplaner för exploateringsprojekt till ca 2,5 mnkr.

Projektering; nu är det bestämt vad som ska byggas eller konstrueras och utgifterna för projekteringar redovisas främst i investeringsprojekt. I denna fas omklassificeras även eventuellt mark till exploateringsområdet från markreserv. Budget för arbete i denna fas ligger främst i investeringsbudgeten för perioden.

Genomförande; flera investeringsprojekt kan pågå samtidigt inom respektive exploateringsområde, exempelvis byggs vägar, belysning, gång- och cykelvägar. Utgifter som inte får räknas som anskaffningsvärde för tomten redovisas som kostnad i resultaträkningen (driftskostnad). Budget för nödvändiga investeringar finns i investeringsbudgeten, som återfinns i balansbudget och kassaflödesbudgeten där exploateringsbudget för arbete med mark för iordningställande av tomter finns.

Försäljning; här redovisas försäljningsinkomster per tomt med avdrag för anskaffningsvärdet för tomten samt eventuella försäljningsomkostnader. Redovisning av tomtförsäljning och markanvisningar redovisas i resultaträkningen som försäljning fastigheter, mark och tomter.

I de flesta exploateringsprojekt befinner sig verksamheten just nu i planerings- och förstudiefasen.

Prioriterade exploateringsprojekt

Under 2025 är det följande områden som prioriteras utan prioriteringsordning:

- Svanesund centrum norra – detaljplan är antagen och förskola ska byggas samt markanvisningsavtal för bostäder har tecknats för etapp 1.
- Svanesund centrum södra – framtagande av detaljplan.
- Henån centrum södra - Detaljplan antas. Därefter påbörjas genomförande.
- Åvägen Henån – Detaljplan antas. Därefter påbörjas genomförande.
- Östra Dalby - framtagande av detaljplan.
- Kommunala småexploateringar – Framtagande av detaljplaner för bostäder där det inte behövs investeringar i infrastruktur.

Orustbostäder

Från 2024 gäller nya regler som riksdagen fattat beslut om. Budgeten ska innehålla en redogörelse för ekonomin under budgetåret i de kommunala koncernföretagen.

Stiftelsen Orustbostäder ingår i koncernen och följer årsredovisningslagen och BFNAR 2016:10 årsredovisning i mindre företag enligt K2 regelverket. Nedan uppgifter har lämnats av Orustbostäder. Siffrorna har inte justerats för att följa de kommunala redovisningsprinciperna och ingå i en koncernsammansättning.

Finansiella mål

Den övergripande målsättningen är en positiv soliditetsutveckling samt en bibehållen direktavkastning. Orustbostäder har haft en positiv utveckling av soliditeten och bibehållit direktavkastningen under de senaste fem åren.

Ekonomisk översikt

mnkr	Bokslut 2023	Budget 2024	Prognos april 2024
Verksamhetens intäkter	74,9	75,0	76,0
Verksamhetens kostnader	67,0	74,6	75,4
Finansnetto	2,0	0,4	0,6
Årets resultat	2,0	0,4	0,6
Soliditet %	17,08	N/A	N/A
Direktavkastning %	4,0	N/A	N/A
Nettoinvesteringar	0,7	32,2	2,2
Långfristig skuld	408,4	438,4	408,4

N/A = inte tillämpningsbart

Flerårsöversikt

%	2023	2022	2021	2020	2019
Soliditet	17,08	16,77	16,59	16,36	15,98
Direktavkastning	4	4	4	5	5

Ekonomisk analys per den 30 april 2024

Utfallet för perioden 1 januari till 30 april 2024 är negativt (-1,9 mnkr) till följd av hög underhållstakt och utdragna hyresförhandlingar. Prognosen för helåret ligger inom budget då hyresförhandlingarna (+5,45 %) färdigställdes i maj och gäller från den första februari 2024.

Verksamhetens planerade utveckling åren 2025-2027

Stiftelsens övergripande målsättning är en ekonomi i balans. De senaste årens kostnadsökningar till följd av den höga inflationstakten kommer även fortsättningsvis att påverka stiftelsens resultat negativt. Kommande års resultatnivåer förväntas vara positiva med på en blygsam nivå.

Verksamheten ska bedrivas i enlighet med stiftelsens stadgar och allmännyttiga principer. Stiftelsen Orustbostäder ska vara en hyresvärd med hög servicegrad och ett varierat utbud av bostäder som motsvarar våra kunders efterfrågan och betalningsförmåga.

Förhoppningen är att lägre marknadsräntor och politiska reformer för ökat bostadsbyggande ska medge uppstarten av flera nyproduktioner i Svanesund och Henån under perioden. Orustbostäder fortsätter arbetet inom ramen för Allmännyttans klimatinitiativ med målsättningen att bli helt fossilfria till år 2030 jämte med minskad energianvändning.

Förslag till kommunfullmäktiges beslut

Kommunfullmäktige beslutar att:

1. Anta förslag till budget 2025 och flerårsplan för 2026 och 2027 daterad 2024-05-30.
2. Fastställa skattesatsen till 22,31 kr per skattekrona för 2025, vilket innebär en sänkt skattesats med 15 öre jämfört med 2024.
3. Fastställa de finansiella målen för kommunen och de övergripande målen för verksamheterna.
4. Godkänna befolkningsprognosen 2024 som underlag för kommunens planering.
5. Fastställa driftbudgetramarna för kommunstyrelsen och dess sektorer för år 2025 samt preliminärt för 2026 och 2027.
6. Uppdra till kommunstyrelsen att genomföra de satsningar och uppdrag som framgår av budgeten och flerårsplanen.
7. Kommunstyrelsen ska besluta om kompensation för pris- och löneökningar samt kapitalkostnadsförändringar och i övrigt mindre tekniska justeringar till sektorerna inom ramen för ofördelad budget. Kommunstyrelsen får delegera beslutanderätten vidare.
8. Inte anvisa några medel till myndighetsnämnderna, sociala myndighetsnämnden samt miljö och byggnadsnämnden.
9. Fastställa investeringsbudget för år 2025 samt preliminära investeringsramar för 2026 och 2027.
10. Fastställa internräntan till 2,5 % för år 2025 och preliminärt 3 % för år 2026 och 2027.
11. Kommunstyrelsen under år 2025 har rätt att omsätta lån, det vill säga låna upp belopp motsvarande belopp på de lån som förfaller till betalning under år 2025.
12. Kommunstyrelsen under år 2025 har rätt att nyupplåna, det vill säga öka kommunens skulder under år 2025, med totalt 161 miljoner kronor.
13. Nödvändiga taxeförändringar för de affärsdrivande verksamheterna och eventuellt andra taxor och avgifter beslutas separat i kommunfullmäktige.

Vision Orust 2040

Orust – den gröna och trygga ön
där tanken är fri och drömmar får liv

Orust kommun 473 80 HENÅN

Kommunhuset, Åvägen 2-6 telefon 0304-33 40 00

kommun@orust.se www.orust.se